

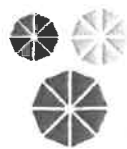
Orienteringssaker

1. Oppsummeringsreferat fra Religions- og livssynslederforum 23. mars 2009
2. Økumeniske rapporter fra Sjømannskirken 2008
3. Dialogens hus
4. Oppfølging av skaperverkssaken
5. Høringssvar om endring i utlendingsforskriften
6. Oppfølging av religionspolitikkuttalelsen

Forslag til vedtak

Mellomkirkelig råd tar sakene til orientering.

Oppsummeringsreferat
Religions- og livssynslederforum 23. mars,
Oslo Bispegård – St. Hallvards plass 3

Til stede:

Bernt Eidsvig (Oslo Katolske Bispedømme), Britt S Thoresen (Bahai-samfunnet), Gudrun Lydholm (Frelsesarmeen), Senaid Kobilica (Islamsk Råd Norge), John Rawcliffe (Kristensamfunnet), Joav Melchior (Det Mosaiske Trossamfund), Åse Kleveland (Human-Etisk Forbund), Ole Christian Kvarme (Den norske kirke), Taranjit Singh Sethi (Gurduara Sri Nanak Dev Ji), Tom Atle Herland (Jesu Kristi Kirke av Siste Dagers Hellige)

Tilretteleggere: Anders Kartzow (STL), Christoffer Solbakken (Bispemøtet – Den norske kirke), Vebjørn Horsfjord (European Council of Religious Leaders).

Forfall:

Johannes Johansen (Hl. Nikolai Ortodokse kirke), Mangat Rai Sharma (Sanatan Mandir Sabha, Norway), Taranjit Singh Sethi (Gurduara Sri Nanak Dev Ji), Ven Thich Vien Duy (Khong Viet Temple) og Bjørn Jansen (Holistisk Forbund)

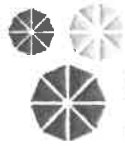
Religions- og livssynslederforum hadde sitt tredje møte i Oslo bispedømmegård. Den norske kirke, ved biskopen i Oslo - Ole Christian Kvarme, var vertskap for forummøte. Forummøte begynte med en kort omvisning i Oslo bispegård.

Som en oppfølging av forrige forummøte var Knut Olav Åmås, kultur- og debattredaktør i Aftenposten, og Alf van der Hagen, redaktør i Morgenbladet, invitert til å ha hver sin innledning om religion i media.

Begge innledningene reflekterte at religion har blitt et viktigere tema i den offentlige debatt, uten at kunnskapsnivået hos journalister nødvendigvis reflekterer dette. Dette handler også om ressurser som settes inn på dette tema. Der Aftenposten tidligere hadde en egen kirkeredaksjon med flere medarbeidere, er det ingen journalister i verken Morgenbladet eller Aftenposten som har dette som et eget arbeidsfelt.

Åmås understreket at pressens dekning av tema religion ofte er styrt av et ønske om å dekke unntakene, heller enn det normale. Dermed blir konfliktstoff mer aktuelt. Åmås mente derfor det var viktig å ikke miste av synet at det faktisk er noe som fungerer i det flerreligiøse Norge, og trakk frem de seneste debattmøtene på Litteraturhuset som viser at det er mulig å ha åpne samtaler om konfliktfylte temaer knyttet til religion i det norske samfunnet. Samtidig understreket han også at religiøse stemmer nok blir marginalisert i media og slipper for lite til. Særlig er det for få kristne stemmer i mediene.

Alf van der Hagen mente at religiøse ledere har en plikt til å bruke mediene og svare på kritiske spørsmålene herfra. Å være en del av den offentlige debatt handler om å ta sjanser –

STL samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn

fordi man ikke kan ha kontroll over hvordan man blir brukt. Samtidig har avisene et ansvar i forhold til å bygge bro mellom journalistikken og ulike religiøse grupper, blant annet ved å slippe til flere ulike stemmer og være gjennomtenkt i forhold til hvordan man vinkler stoffet. Redaktøren viste til en reportasjeserie i Morgenbladet for noen år tilbake der det flerreligiøse Norge ble portrettert gjennom besøk til ulike tros- og livssynssamfunn der disse fikk presentert seg selv.

Etter innledningen ble det tid til kommentarer og spørsmål fra forumet.

Den annonserte innledningen om "Håp og fellesskap i en tid med omveltninger" ved biskop Olav Skjevesland gikk ut pga av at biskopen måtte melde forfall. Religions- og livssynslederforum fortsatte istedet samtalen om religion og media med bakgrunn i perspektivene fra Åmås og van der Hagen.

Flere i forumet mente det ville være en viktig oppgave for STL å lage et seminar for pressen/media der aktører herfra kunne bli bedre kjent med tros- og livssynssamarbeidet i Norge, men også opplyse pressen om de utfordringer som finnes for tros- og livssynssamfunn.

Til slutt ble det avtalt tid for neste religions- og livssynslederforum. Dato for dette ble satt til **19. oktober**. Vertskap for neste forummøte blir Human-Etisk Forbund ved Åse Kleveland og finner sted på Humanismens Hus. Neste møte begynner ved lunsjtid, klokken 12, og avslutte med middag klokken 18. Forslag også om å todele møtet, ved å ha en ekstern innledning først – med påfølgende spørsmål/kommentarer, for deretter å ha en annen tematisk innledning fra en av forumets deltakere.

Vertskap og koordinator i STL arbeider videre med tema for neste forumsamling. Forslag på å ta opp igjen tema om de etiske utfordringer knyttet til økende materialisme - finanskriser, global oppvarming med mer, men også spørsmål/utfordringer knyttet til forholdet mellom den sekulære stat og tros- og livssynsmangfoldet.

Oslo, 15. april 2009
Anders Huuse Kartzow
Koordinator STL

Økumeniske rapporter fra sjømannskirkenes virksomhet 2008

Sjømannskirken - Norsk kirke i utlandet vil også i år gi en rapport om økumeniske kontakter av ulikt slag i 2008. Rapporten er klippet sammen fra årsrapportene til de fleste av våre stasjoner, og er først og fremst en beskrivelse av den lokale kontaktflate med andre kirkesamfunn på det respektive tjenestested. Det kan dreie seg om deling av respektive lokaliteter, deltagelse i lokale økumeniske fora, økumeniske gudstjenester og markeringer av ulikt slag, samarbeid om humanitære prosjekt, og deltagelse i presteordinasjon (Paris). Antwerpen og London har sterke lokale økumeniske tradisjoner. I Brasil betød bispevisitas med Ole D. Hagesæther en stimulans til økumenisk kontakt. På Costa del Sol har det på kort tid blitt etablert et forholdsvis bredt spekter av økumeniske kontakter. Vi ser at iver og engasjement fra vår lokale prest er avgjørende for utvikling av økumenisk kontakt. Men vi ser også at der hvor vi har hatt prester som over tid har etablert gode økumeniske kontakter, så har disse også fortsatt sammen med deres arvtagere.

Noen av våre kirker og virksomheter er i områder hvor vi som kirke vil være en tydelig minoritet, til dels med sterke begrensninger på vår virksomhet (Tyrkia, Dubai, Qatar, "NaMøSa"). Vi ser likevel at det er mulig å fungere i disse landene, selv om det kan måtte bety at man må "gå stille i dørene" for å opprettholde sin virksomhet.

Vi vil også fremheve at flere av våre kirker besøkes og brukes av et bredt spekter av nordmenn fra andre kirkesamfunn enn Den norske kirke, og at fokus på en sentral, evangelisk Kristusforkynnelse gjør det mulig også for pinsevenner, baptister og andre å føle seg hjemme i de forskjellige Sjømannskirker. Her knyttes verdifulle økumeniske bånd blant nordmenn som tydeligvis har større raushet overfor hverandre når man kommer utenfor Norges grenser.

*****

ALANYA

I Alanya ble det startet prøvedrift fra 2. halvår 2008. Etter et halvt års tjeneste melder sjømannsprest Per Christian Solberg:

I Tyrkia er som kjent 99,8 prosent av landets innbyggere muslimer. Det er med andre ord langt mellom de kristne kirkene. Alanya står derfor i en særstilling med flere kristne grupperinger som har regelmessige gudstjenester. De som deltar på disse gudstjenestene er hovedsakelig utlendinger som enten er her på ferie eller bor her mer eller mindre fast.

Sammen med oss i Alanya er det en tysk luthersk menighet og en hollandsk reformert. Det er også en finsk tverrkirkelig frikirke her. En tysk romersk-katolsk prest fra Antalya besøker Alanya en gang i måneden for å betjene de romersk-katolske. Denne søndagen reiser den lutherske presten i Alanya til Antalya og har gudstjeneste der. Betraktet utenfra er det fint å se hvor godt disse to kirkene samarbeider. Som den romersk-katolske presten sa til meg ved en anledning: Det er jo 50 mil til nabomenigheten!

Den tyske lutherske menigheten leier Sjømannskirken to ganger pr uke.

Jeg har hatt et tillitsfullt samarbeid med den tyske lutherske presten denne høsten. Vi har conselebrert ved messen en gang i høst og en gang har han hatt en (tolket) andakt på en sanggudstjeneste da jeg var ute på reise.

Alle menighetene har gudstjenestene sine i byens kulturhus som byens myndigheter velvillig stiller til disposisjon for oss. Det kjennes trygt å være der fordi en sivilkledd politimann er i tilstede ved inngangen. Trolig for å se til at noen ikke skaper problemer for oss, men kanskje også for å ha en viss oversikt over om det går tyrkere der. Vi for vår del ville helst hatt gudstjenestene i Sjømannskirken. Det er imidlertid slik at dette krever en særskilt godkjenning som ikke er helt i orden ennå.

Det har vært en interessant og lærerik erfaring å være sjømannskirke i et muslimsk land. Særlig har det vært fint å oppleve hvor nære vi har kommet kristne menigheter med mennesker fra andre nasjonaliteter og bekjennelser

*****

ALICANTE

Sjømannskirken i Alicante melder kort og konsis om sin økumeniske virksomhet:

- *Lånt lokale kirker(katolske) til 2 bryllup.*
- *Leid ut våre lokaler til en lokal pinsemenighet.*
- *Besøkt "Den Norske Turistkirken" 4 ganger med forkynnelse.*

*****

ANTWERPEN

Ved sjømannskirken i Antwerpen er det økumeniske samarbeidet i godt gjenge etter mange år. Det fortsatte jevnt og godt også i 2008, som framgår av nedenstående;

- 1) ***Samarbeid i International Christian Maritime Association. ICMA er en samarbeidsorganisasjon som samler alle kirker/kristne organisasjoner som arbeider i havna, mot sjøfolk. Vi møtes ca. annenhver måned til rådslagning og informasjon/fellesskap. En gang i året samles vi til gudstjeneste, sist nå i kirken Saint Boniface, til "Seafarer's Sunday". Det er påfølgende kirkekaffe på et av havnens idrettsanlegg.***
- 2) ***Deltagelse ved innbydelser fra andre kirkesamfunn til spesielle gudstjenester/begivenheter. Sjømannspresten deltok på økumenisk gudstjeneste 20.1 i bønneuken for kristen enhet, arrangert av ARK, det felleskirkelige råd i Antwerpen. Vi deltok på økumenisk forbønngudstjeneste i katedralen i den stille uken, til ettertanke over martyrene og forbønn for de forfulgte. Sjømannspresten deltok i prosesjonen og forbønnen. 18.januar deltok sjømannspresten på Sint Egidios fredagsbønn med innlegg om betydningen av kristen enhet.***
- 3) ***Klassebesøk i Sjømannskirken fra videregående skole som ville lære mer om en luthersk kirke. Samtale og informasjon.***

- 4) *Utleie av kirkerommet/leseværelset til andre kirker. En kinesisk pinsemenighet feirer sin gudstjeneste hos oss hver søndag morgen. Det gir kontakt og anledning til å bli kjent.*
- 5) *Uformelle møter. I løpet av året har vi mange møter med kristne fra andre kirkesamfunn, mest katolikker, som kommer innom kirken i forskjellige sammenhenger, for eksempel byvandring, begravelser, dåp osv. For mange blir det et første møte med en luthersk kirke, og det blir anledning til samtale og spørsmål. Mange synes Sjømannskirken virker hyggelig og varm med sin kombinasjon av kirke og leseværelse.*
- 6) *Medlemskap i Antwerpse Raad van Kerken (ARK). Medlemsblad.*

Samarbeid med andre lutherske kirker. Vi har et nært samarbeid med Svenska Kyrkan i og med at vi er svensk/norsk sjømannskirke. Vi arbeider tett sammen og berikes av hverandres tradisjoner. Vi har også kontakt med Den danske kirke gjennom den nordiske gudstjenesten på palmesøndag. Danskene låner også vår kirke til kirkelige handlinger. Den finske kirke har vi kontakt med i form av felles nordisk luthersk gudstjeneste på palmesøndag. Vi hjelper hverandre som gode naboer med praktiske ting som biler, basar, båtbesøk osv. Vi møtes også med finnene til "nordisk frokost".

Det økumeniske klima oppleves levende og godt i Antwerpen. Det har lange tradisjoner. Sjømannskirkene var initiativtagere i Antwerpen på dette feltet. Vi blir alltid tatt godt imot når vi kommer. Det utvider perspektivet og er lærerikt!

*****

SØR-AMERIKA

Den ambulerende tjenesten i Sør-Amerika fikk bispevisitas i 2008, noe som også førte til en giv til det økumeniske samarbeidet i området. Det samme gjorde besøket av 10 kateketer i regi av Kirkens Nødhjelp. Ambulerende sjømannsprest Anne Netland melder:

Bispevisitasen som døråpner

I forbindelse med bispevisitas i mars/april, fikk vi anledning til å treffe flere representanter fra den lutherske kirken i Brasil (IECLB). Biskop Ole D. Hagesæther var vertskap den kvelden vi hadde middag med synodepresten for Sør-øst-synoden i IECLB, Guilherme Lieven. Ellers hadde vi også et møte med IECLB-presten på Ipanema i Rio, Mozart Noronha de Melo.

IECLB ønsker samarbeid

I forlengelse av bispevisitasen kom invitasjonene fra IECLB om å delta på arbeidersamlinger og diverse møter. Jeg har prioritert noen arbeidersamlinger, og det har vært til inspirasjon. Sakene som er oppe på deres møter, er naturlig nok ikke så aktuelle for meg som norsk sjømannsprest, men det å være med i et kollegafellesskap har vært fint. Det er også et tydelig ønske fra IECLB lokalt i Rio, at de ønsker et samarbeid med Den skandinaviske kirken i Rio.

Kirkens Nødhjelp på besøk gav nye muligheter

I oktober var vi i Sjømannskirken med som tolker for en gruppe kateketer fra Norge som besøkte Brasil i 10 dager. De var her i regi av Kirkens Nødhjelp, og gjennom deres opplegg, fikk vi flere økumeniske kontakter. I Recife støtter KN et arbeid drevet av en organisasjon som heter Diaconia. Her var vi med på både anglikansk og presbyteriansk gudstjeneste, og ellers

på besøk hos flere sosiale prosjekter drevet av både pinsevenner og katolikker. I São Paulo feiret vi gudstjeneste med baptister.

Misjonsorganisasjonene som medspillere

For den ambulerende tjenesten i Sør-Amerika er det veldig viktig å knytte til seg kontakter gjennom de norske misjonsorganisasjonene. Jeg har hatt kontakt med både Det Norske Misjonsselskap (Brasil), Misjonsforbundet (Colombia), Misjonssambandet (Bolivia), Normisjon og Misjonsalliansen (Ecuador) i løpet av året. Det er også et mål å videreutvikle kontakten med de norske misjonsorganisasjonene i Sør-Amerika mht. å ha folk å spille på hvis det "smeller" et sted jeg ikke er.

ICMA-konferanse

Vi deltok på en internasjonal sjømannskirke-konferanse i Vitória, Espírito Santo i november. Her var det representanter fra IECLB, den katolske kirke og baptiskirken. Nyttig forum for oss å delta på.

Økumenisk gudstjeneste i Amazonas

I desember var jeg med på åpningen av et barnesenter i Amazonas, som er støttet av Kirkens Bymisjon i Bergen. En av grunnleggerne til dette senteret, Asbjørn Eikeland, er norsk, og han ville gjerne ha Sjømannskirken tilstede under åpningen. En av hovedoppgavene mine var å organisere en økumenisk gudstjeneste i forbindelse med åpningen. Vi var to lutherske prester, en katolsk biskop og en prest samt en metodistprest.

*****

BRUSSEL

I Brussel har en praktisk løsning med å fortsette gammel leieavtale med nye eiere også ført økumenikk med seg, samtidig som det skandinaviske samarbeidet fortsetter i samme gode spor. Sjømannsprest Dag Eidhamar forteller:

Sjømannskirken i Brussel leier lokaler av All Saints Episcopal Church. Det at vi bor i samme kirke har ført oss tettere sammen i det daglige liv. Vi har hatt en felles gudstjeneste med våre husverter. I tillegg har sjømannsprest også vært til stede på gudstjenesten med den episkopale kirkens erkebiskop fra USA. Kirkens europeiske biskop (i Paris) arbeider med å få en formell anerkjennelse på nattverdfelleskap med kirken i Norge.

Vårt samarbeid med Den Skandinaviske Skolen i Brussel (SSB) fungerer godt med faste gudstjenester sammen med de andre nordiske kirkene. Julegudstjenesten ble i år gjennomført i skolens Mozartsal. Påskevandring på skolen er planlagt i mars. I påsken 2008 hadde vi tre felles gudstjenester med Svenske Kyrkan i Brussel sentrum.

*****

COSTA DEL SOL

På Costa del Sol har man lenge hatt fokus på økumenisk arbeid. Det arbeidet som er kommet i godt gjenge, ruller og går, men det kommer også nye prosjekter til. Sjømannsprest Mette Buvik forteller:

Samarbeidet fortsetter med de nordiske søsterkirkene; Svenska kyrkan i Fuengirola og Dansk Sømandskirke i Algeciras med Anette og Asger Mørch. Vi er innom der av og til, og julaften var vi i Dansk Sømandskirke til andakt og bevertning. Vi har også vært på Dansk Frokost der.

Når det gjelder dansk og finsk kirke på Solkysten, holder vi kontakten først og fremst gjennom felles beredskapsplaner, som vi treffes og oppdaterer med jevne mellomrom.

Lux Mundi er et katolsk økumenisk felleskap i Fuengirola med bred kontaktflate og sosial profil. Vi holder god kontakt med dem. Det viktigste fellesprosjektet er Bønneuken for kristen enhet i januar. Der har vi fast en nordisk gudstjeneste på El Campanario - der vi serverer suppe etter gudstjenesten og har en samtale rundt bordet. Vi forsøker også å være med på fellesgudstjenesten i den katolske sognekirken i Fuengirola, og den avsluttende gudstjenesten i katedralen i Malaga. Vi ser det som svært viktig å møte opp og bidra i slike sammenhenger. Vi deltok også på deres økumeniske agapemåltid Skjærtorsdag. Lux Mundi støtter i tillegg vårt hjelpeprosjekt i Tanger gjennom å gi oss masse barnetøy.

Calahonda International Baptist Church har i hele 2008 leid El Campanario til sine søndagsgudstjenester om formiddagen. Samarbeidet er godt, og vi besøker av og til deres gudstjenester. De hadde blant annet julekonsert, der flere av våre folk var til stede.

St. Andrews. Vi har fortsatt og kanskje ennå mer kontakt med anglikanerne nå enn tidligere. Når jeg kan, går jeg på deres morgenmesser søndag i den katolske sognekirken i Calahonda. Jeg var også sammen med Rev. David Sutch og forrettet nattverd i en av deres gudstjenester. St. Andrews har også ytret ønske om å inngå en fast leieavtale på El C. søndag morgen, men det blir litt for omfattende rent praktisk. Før jul hadde vi en stor julekonsert på El Campanario med Carols fra den engelske tradisjonen. I det internasjonale koret er det mange fra St. Andrews, samt andre kirke- sammenhenger. Vi var vertskap, fin økumenisk kontakt.

I Portugal låner vi St. Lukes, Algarve og St. Pauls, Lisboa, til våre gudstjenester, og får på den måten verdifull kontakt men Portugal-anglikanerne. På Algarvekysten har til og med en norsk familie meldt seg inn i den Anglikanske kirke der.

I desember var sjømannsprest Steinar Lindvig og jeg invitert til innsettelse av ny anglikansk prost i Gibraltar; Institution and Installation of the Revd. Dr. John Paddock as Dean of Gibraltar. Vi var med i gudstjenesten iført alba og stola, som de eneste representantene for de nordiske kirkene. Høytideligheten fant sted i katedralen i Gibraltar, og etterpå var vi med ektefeller på mottakelse. Verdifullt kontaktpunkt, ikke minst fordi vi traff prester fra både Portugal og Marokko, og fikk utvekslet kort for senere kontakt.

Nytt av 2008 er at vi har opprettet kontakt med **St. Andrews, Tanger**. Siden jeg er der en del, ser jeg dette som viktig. Jeg ble også invitert til å lese tekst der i desember, og var til stede på War Memorial Day i november.

I Tanger fortsetter vi samarbeidet med **Miriam, sosialarbeider i Tanger kommune**, og diakonal arbeider. Vi hjelper henne å skaffe mat, medisiner, ulltepper, klær, tak over hodet for unge mødre, barn og nødstilte gamle i Tanger, Marokko. El Campanario har jevnlig ofringer til arbeidet, og flere besøker Tanger. Stor solidaritet. Samtidig styrker vi båndene til den marokkanske minoritetskirken.

I 2008 ble jeg også ønsket velkommen av den katolske biskopen i **San Sebastian, Baskerland** til å delta som prest i et norsk/spansk bryllup. Det skal foregå i juli 2009.

*****

DUBAI

I **Dubai** er man nødt til å trå litt forsiktig, men selv derfra meldes det om økumenisk arbeid, og ikke minst, kirkebygging:

Vi har hatt 2 gudstjenester som vikarprest på Holy Trinity Church, den anglikanske kirken, dette året.

I vinter var Kirkens Verdensråd på et uoffisielt besøk i Dubai. Det var oppsummeringsmøte fra oppholdet her på Sjømannskirken. Vi var ikke med på besøket ellers. Men det kom tydelig fram dilemmaet kirkene føler mellom det å få lov å være her som kirker – om bare for innvandrere, og det å våge komme med kritikk til myndighetene, for eksempel om behandling av fremmedarbeidere og forhold i såkalte "arbeidsleirer". De hadde vært innom 2 slike leire. I alle de 3 offisielle kirkene er det mye folk på gudstjenester og arrangement.

I påsken åpnet en stor katolsk kirke i Qatar, og det var fantastisk å høre om forhistorien og se den flotte katedralen med 3000 plasser. For få år siden ville det ha vært utenkelig å få bygge kirke og endatil få stor gratis tomt fra emiren.

Det vil trolig også bli bygd en anglikansk kirke i Qatar om få år. I tillegg bygges det nå en ortodoks kirke.

I de fleste Gulf-land er det slik at det er tillatt med 3 kirker: ortodoks, katolsk og protestantisk. Her i Dubai er det 120 grupper/kirker som bruker den anglikanske kirken, og det er 80 på vent! Det er alt fra russisk ortodoks kirke til mange nye karismatiske grupper. Det har vært noen grupper innom oss, men så lenge vi ikke er registrert som kirke, har vi ikke villet ta sjansen på utleie.

*****

GØTEBORG

Også i **Gøteborg** lever og blomstrer økumenikken. Her er rapport fra sjømannsprest Reidar Strand:

Sjømannspresten er nestformann i styret for GKS (Göteborgs Kristna Samarbetsråd). GKS er en aktiv størrelse som representerer et godt nettverk for menighetene i Göteborg med medlemmer fra alle typer kirkesamfunn; katolsk, ortodoks, Svenska Kyrkan og de klassiske frikirkesamfunnene. Nyere "moderne" menighetsdannelser har de aller siste årene søkt inn mot økumenisk fellesskap – en typisk trend i Sverige. I 2008 skjedde to nyinnmeldinger til GKS: Winyard Göteborg og Livets Ord Göteborg.

GKS er paraplyorganisasjon for den økumeniske "Sjukhuskyrkan" og har flere arbeidsgrupper som arbeider med for eksempel teologiske, diakonale, innvandrereitniske og skolerelaterte problemstillinger.

Sjømannskirken deltar og medvirker hvert år på en felles gudstjeneste i Göteborg i oktober. Dette er en messe med deltakelse fra protestantiske utenlandsmenigheter. Den blir holdt på den tyske kirken i vanlig høymessetid, og vi deltar med en kontingent av vår vanlige gudstjenestemenighet.

Vi deltar også hvert år i økumenisk gudstjeneste i domkirken første nyttårsdag, slik også i 2008. Her er både katolsk, ortodoks og protestantisk kirkevirkelighet representert.

Hver skjærtorsdag deltar sjømannskirken i en felleskirkelig korsvandring. Dette er et GKS-arrangement, men det er i dag Göteborgs Kyrkliga Stadsmission som administrerer det.

Sjømannspresten har ellers mye kontakt med – og er medlem i – den økumeniske retreat bevegelsen Kompass (Magnus Malm).

*****

GRAN CANARIA

Ikke sjelden er det behovet for plass til gudstjenestene som utgjør begynnelsen på samarbeidet, og resultatet blir ofte lykkelig for alle parter. **Gran Canaria** er et godt eksempel på det. Her er rapport fra sjømannsprest Morten Høst:

Samarbeidet med den katolske kirken i byen fungerer fortsatt meget godt. Vi låner deres kirke til våre gudstjenester, og i år har vi "betalt" for oss ved å legge inn et nytt og godt høytaleranlegg, samt ny teleslynge. Dette får vi jo begge nytte godt av. Det var også en selvfølge at representanter fra den katolske kirke var representert ved vigslingen av vår nye kirke. Den lokale prest, presten i Templo Ecumenico og biskopens representant deltok i prosesjon og seremoni, samt deltok på middagen etterpå.

I vår arrangerte, gjennom vår kontakt med katolske kirken, Den Skandinaviske Turistkyrkan en konsert i katolske kirken i Arguineguin. Det ble tatt opp en ikke ubetydelig kollekt, og den ble høytidelig overrakt til Den norske Sjømannskirken som et skulderklapp for den nye kirken fra våre frie venner. En meget hyggelig gest, og samtidig et sterkt vitnesbyrd om det økumeniske klima som finnes her.

Også i år tok vi turen opp til øyas kloster med julegaver og penger til fattige barn i Las Palmas.

Ellers har det vært to aksjoner som har vært samarbeidsprosjekter. Den første var en ad hoc innsamling til barn ifbm båtflyktingene. Denne innsamlingen skulle være et felles prosjekt med lokalt Røde Kors, en gruppe av nordmenn, den lokale radio og Sjømannskirken. Det i og for seg positive initiativ, ble dessverre ikke fulgt opp av den nødvendige styring. Kirken valgte derfor å stå noe på siden av denne, men vi stilte våre lokaliter til disposisjon for innsamlingen. Røde Kors trakk seg også ut, så denne private gruppen drev aksjonen videre.

Den andre aksjonen het Operasjon Kilo - for fattige familier i Arguineguin. Det har vært en sterk økning i arbeidsledigheten på øya, og det sosiale hjelpeapparatet har lite ressurser. Los Amigos, Sjømannskirken, Caritas (kat.kirkes hjelporg.) og Lions gikk sammen, og det ble en meget vellykket aksjon.

Sjømannskirken gjennom året formidlet mange gaver, både i form av mat, klær og annet til Caritas. Vårt økumeniske arbeid går altså både på det gudstjenestelige og det diakonale plan. For vårt sosiale og økumeniske engasjement har kirken vår fått mye takk og skryt fra de lokale politiske myndigheter.

Våre gudstjenester er ellers preget av en menighet bestående av folk fra de fleste kirkesamfunn i Norge.

*****

HAMBURG

I **Hamburg** går også det økumeniske arbeidet sin gang. Også her er det ofte behov for lokaler som har startet samarbeidet i første omgang. Her er rapporten fra sjømannsprest Birgitte Bentzrød:

Sjømannskirken har felles gudstjenester med de andre nordiske kirkene en gang i kvartalet. Ellers møter de ansatte på de nordiske kirkene hverandre månedlig til "Nordisk frokost", som innledes med gudstjeneste eller tidebønn.

Sjømannspresten holder kontakt med de andre nordiske og tyske sjømannsprestene (både evangeliske og katolske) gjennom ICMA-møter. Sjømannspresten har også etter hvert knyttet kontakt til flere prester/proster i Nordelbien (den tyske evangeliske kirken i Nordvesttyskland), særlig i forbindelse med at Nidaros er et populært pilegrims mål også for mange tyskere. Interessen for pilegrimsvandring har ført til at det har blitt knyttet kontakt til den tyske pilegrimspresten i Hamburg i Hauptkirche St.Jacobi.

Folkefesten "Hafengeburtstag" innledes med en stor, økumenisk gudstjeneste i Hauptkirche St. Michaëlis, der representanter fra mange kirkesamfunn i Hamburg deltar og har oppgaver, også de nordiske sjømannskirkene.

Representanter/ledere for de tyske kirkene treffer en også på mottakelser i Rådhuset ved Senatet eller i andre sammenhenger.

Gjennom leie av lokaler osv kommer en også i kontakt med kolleger og andre representanter for lokale tyske kirker, og en erfarer at den norske sjømannskirken er godt kjent. Leie av lokaler går begge veier; i Bremen og Kiel er vi leietager, mens vi får sporadiske henvendelser fra forskjellige kirkesamfunn om bruk av vårt vakre kirkerom til gudstjenester her i Hamburg.

*****

HOUSTON

I **Houston** har det økumeniske arbeidet tradisjonelt konsentrert seg om havnen og sjøfolk. Men naboskap og samarbeid om praktiske ting har også her ført med seg at man har blitt kjent, og så har samarbeidet kommet "av seg selv". Sjømannsprest Jan Tommy Fosse rapporterer:

Tellepsen International Seafarer Center

Sjømannskirken i Houston har et godt og tett samarbeid med Tellepsen International Seafarer Center. Det internasjonale sjømannssenteret er et velferdssenter for sjøfolk som befinner seg i Houston området og senteret har også en sjømannsprest tjeneste som besøker alle båter som kommer til området. Denne sjømannsprest tjenesten består av prester fra den katolske kirke, den lutherske kirke, den episkopale kirke og den presbyterianske kirke. Metodistkirken er også inne, men har for tiden ingen sjømannsprest. I tillegg til dette har de noen båtbesøkere som gjør denne tjenesten på frivillig basis. Sjømannsprestene er ansatt og betalt av sine respektive kirkesamfunn og kirkesamfunnene har en representant i "Ministry Committee" som overser og støtter det arbeidet den enkelte prest og prestene i fellesskap gjør. Sjømannskirken ved en av sjømannsprestene (p.t. daglig leder) er representert i denne

komiteen og møter de andre sjømannsprestene og komiteen en gang per måned. I tillegg har Sjømannskirken et utstrakt samarbeid med senteret og sjømannsprestene når det gjelder utveksling av informasjon, tilgang til havner og terminaler, og inspirasjon til arbeidet. Senteret ved dens sjømannsprester arrangerer hvert år et kurs for kommende sjømannsprester fra hele USA og andre deler av verden. Dette kurset er alltid innom Sjømannskirken for informasjon, lunsj og omvisning.

Samarbeidet oppleves som godt, konstruktivt og berikende. Og opplevelsen er at dette går begge veier. Denne type økumenisk samarbeid finnes det ikke mange av i verdenssammenheng, og for Sjømannskirken i Houston er det spennende og lærerikt å få være en del av en slik fellesskap.

Nabokirken: First United Methodist Church

Sjømannskirkens nærmeste nabokirke er First United Methodist Church. Denne kirken driver også en barnehage. Sjømannskirkens ansattes barn som har gått i barnehage har de siste årene brukt denne barnehagen. Gjennom dette har sjømannsprestene ved noen anledninger blitt invitert til å delta ved gudstjeneste og holde andakt for barnehagebarna.

I og med at målgruppene for disse to nabokirkene er så forskjellige som de er, er ikke samarbeidet utvidet til noe mer enn dette. Men vi har glede av naboskapet.

Andre kontakter

Vi har kommet i kontakt med en lokal luthersk kirke i nærheten hvor presten har studert i Norge. Han har invitert oss til noen samlinger hvor vi bl.a. har diskutert hjelpearbeidet etter orkanen Ike.

Sjømannsprest Jan Tommy Fosse holdt i fastetiden en preken ved en lokal metodistkirke. Den var en del av et opplegg "Soup and Sermon" som den lokale kirken hadde i fastetiden.

Sjømannskirkens kirkekor deltok i adventstiden på en middag i en lokal luthersk kirke. Sjømannspresten holdt andakt og kirkecoret sang norske og engelske sanger.

*****

KØBENHAVN

Fra **København** melder sjømannsprest Magne Hoem følgende

Vi samarbeider om en årlig i forbindelse med bønneuken for kristen enhet.. Samarbeidet og nettverket mellom prester og gudstjenestefeirende menigheter som ligger nær Kong Haakons kirke København har ikke minst en viktig sosial betydning. I januar 2008 deltok vi i liturgien sammen med de øvrige prester i økumenisk gudstjeneste i romersk katolske Sankt Annæ kirke.

Av biskopen i København blir vi invitert til og er til stede under det årlige landmode, der det også deltar representanter fra andre kirkesamfunn.

*****

Sjømannsprest Karl Hjelmeland på **Lanzarote** har bare vært på øya i tre måneder når han skriver denne rapporten, men har gjort gode erfaringer så langt:

Norsk/nordisk økumenikk

På sjømannskyrkja på Lanzarote kjem er jamnleg menneske frå ulike kyrkjesamfunn til gudstenester og anna fellesskap. Dette kjennest naturleg, og er eigentleg sjeldan noko

"tema". Også kyrkjerrådet er sett saman av menneske frå ulike kristne kyrkjesamfunn, og det ser ut til å fungere godt. Ulik bakgrunn gjev gjerne ulik synsvinkel på ting, og det kan vere svært positivt.

Nokre svenske, danske og finske turistar har også vor til stades på kyrkja, men ikkje så mange i haust. Finnane brukte, tradisjonen tru, kyrkja som samlingsstad for å synge jula inn. Over 100 kom frå vårt naboland i aust.

Lokal økumenikk

Mi berøring med dette i 2008 er at vi også i år brukte den katolske kyrkja på julekvelden. Vi vart møtt med stor velvilje frå den katolske kyrkja. Rausheit og hjertevarme.

Så langt i 2009 har vi hatt felleskristen gudsteneste i samband med den internasjonale bønneveka. Eit flott tiltak der planlegging og gjennomføring er felles, med spansk, norsk, tysk og engelsk i skjønn forening.

*****

LONDON

Sjømannskirken i **London** har lange tradisjoner for økumenisk arbeid. Rapporten fra sjømannsprest Torbjørn Holt viser tradisjonene blir videreført på en god måte, samtidig som det dukker opp nye områder å drive økumenisk arbeid på:

Nordiske frokoster og nordiske prestemøter

Vi har dette året deltatt på 3 nordiske samlinger med messe, lunsj og samtale med norske, danske, svenske, finske og islandske kirkestaber i London. I tillegg har det i år vært 3 nordiske bestyrerfrokoster hvor vi har samtalt om felles teologiske utfordringer og ledelsesutfordringer ved stasjonene. Vi har stor nytte og glede av kontakten med våre nordiske kolleger. Kontakten med svenskene er særlig god.

The Lutheran Council of Great Britain

Torbjørn Holt er styremedlem (trustee) og nestleder i The Lutheran Council of Great Britain, en paraplyorganisasjon for lutherske kirker og utenlandsmenigheter i Storbritannia. Det foregår uformelle samtaler mellom Church of England og styret i Lutheran Council om en nærmere tilknytning til Church of England for de lutherske kirker som ikke er en del av Porvoo-fellesskapet. Disse samtalene har foregått noen år. En foreløpig rapport er nå utarbeidet, og ligger til behandling i Church of England og i Lutheran Church of Great Britain.

Porvoo Panel Church of England

Church of Englands organ for oppfølgingen av Porvoo-avtalen er The Porvoo Panel. Torbjørn Holt ble i 2007 oppnevnt som de lutherske kirkers representant i panelet. Panelet har to årlige møter.

Lokaløkumenisk samarbeid i Rotherhithe

Sjømannskirken deltar i det lokale prestefellesskapet i Rotherhithe med anglikanske, katolske og nordiske lutherske kolleger. Vi møtes ca. 3 ganger i året til lunsj og samtale om aktuelle emner.

Annet økumenisk arbeid i London

Sjømannskirken har et langvarig samarbeid med St. Olave's Hart Street i City of London.

De to St. Olavskirkene arrangerer hvert år før jul i samarbeid med Anglo-Norse Society en felles Carol Service som alternerer mellom kirkene. Denne ble i 2008 holdt i St.Olav's Hart Street.

Torbjørn Holt er medlem av Nikæan Club, en klubb som er knyttet til Lambeth Palace, residensen til Erkebiskopen av Canterbury, og bistår erkebiskopen i hans økumeniske arbeid. Klubben er et vidtfavnende økumenisk nettverk som møtes 4-6 ganger årlig.

Cathedral Chaplain i Southwark Cathedral

Sjømannsprest Torbjørn Holt er "Cathedral Chaplain" i Southwark Cathedral, domkirken i Southwark bispedømme der Sjømannskirken ligger. Dette er en honorær posisjon, som innebærer en fast tilknytning til domkirken. Torbjørn Holt deltar i katedralens rota, og forretter ved en messe ved lunsjtid ca.1 gang pr.måned. Vi viderefører dermed forbindelsen mellom Sjømannskirken og domkirken slik det har vært i en årrekke.

Prestehybelen på Sjømannskirken

Sjømannskirken leier ut en loftsleilighet på kirken til medlemmer av Den norske kirkes presteforening, og leiligheten er nesten konstant i bruk. PF-hybelen skal ikke undervurderes som et sted som mange norske prester bruker som base for kontakt med engelsk kirkeliv.

Kontaktformidling mellom Den norske kirke og Church of England

Sist men ikke minst må det nevnes at det jevnlig kommer forespørsler om kontaktformidling fra norske kirkelige grupper som kommer til Storbritannia. I år tok vi i mot og tilrettela for besøk fra en topplederdelegasjon fra Den norske kirke med preses, kirkerådsdirektør, representant fra kirkerådet, generalsekretær og leder i Mellomkirkelig Råd og generalsekretær i Bispemøtet. Torbjørn Holt deltok i delegasjonen i tillegg til å være vert. Delegasjonen besøkte Church of England i London, og Church of Scotland og Scottish Episcopal Church i Edinburgh. Vi har også blant annet hatt besøk av kirkevergen i Oslo og hennes ledergruppe.

Vi vil prioritere og legge til rette for slike besøk når vi får slike henvendelser.

*****

MALLORCA

Også på Mallorca er det økumeniske arbeidet i god gjenge. Sjømannsprest Knut Alve rapporterer:

Det økumeniske fellesskapet på Mallorca fungerer godt. Det er biskopens økumeniske representant Padre Lorenzo Alcina som sammenkaller prester og diakoner fra de forskjellige kirkene til jevnlig møter der vi ber, samtaler og planlegger pilgrimsvandringer eller den økumeniske bønneuka i januar. Representert er den katolske kirke, den ortodokse kirke, den anglikanske kirke, den tysk luthersk/reformerte kirke, den svenske kirke og den norske kirke.

Mallorca preges av økende arbeidsinnvandring også fra østeuropeiske land. I løpet av de siste årene har vi fått flere representanter fra den ortodokse og katolske kirken i land som Bulgaria, Russland, Romania, Serbia, Ukraina og Polen.

Den økumeniske bønneuka i januar starter med gudstjeneste i katedralen med ca.450 deltagere. Sjømannskirken pleier å ordne med buss for norske langtidsturister som ønsker å delta. Interessen er

god og mange sier det er en berikelse å delta. Utover uka deltar vi på hverandres gudstjenester i den grad det lar seg gjøre. Her er besøket utenom egen menighet svært liten.

Den internasjonale bønnedagen i mars planlegges og gjennomføres av kvinner fra ulike kirker og kirkesamfunn. I tillegg så inviterer vi hverandre til spesielle anledninger som bispevisitas, prestevielse, innsettelsesgudstjeneste for ny prest osv.

Sjømannskirken har en katolsk kirke på øya som vår vennemenighet. Den svenske kirken har vi samarbeidet med gjennom flere år og har nå funnet en samarbeidsform som fungerer. I Barcelona har vi brukt både katolsk og tysk kirke for gudstjenester. For vielsene leier vi kirke av Dominikanerne. Her blir vi tatt meget godt imot.

Det er berikende og utviklende å ha et økumenisk fellesskap slik vi opplever det på Mallorca og i Barcelona.

*****

MIAMI

Sjømannsprest Dag Magnus H. Havgar i **Miami** uttrykker seg kort og konsis i punkter når han rapporterer om det økumeniske arbeidet ved stasjonen:

Sjømannskirken i Miami hadde følgende økumeniske kontakter i 2008:

- *Regelmessig leie av Immanuel Lutheran Church. Møtevirksomhet med lokal sokneprest i forbindelse med leien.*
- *Daglig uformell kontakt med medarbeiderne ved Stella Maris som ligger vegg i vegg med vår stasjon på Port of Miami. Stella Maris er den Katolske Kirkes verdensvide arbeid blant sjøfolk.*
- *Kontakt med andre lutherske kirker i forbindelse med leie og bruk av kirker i Fort Myers og Fort Lauderdale. Disse kirkene er medlemmer av ELCA.*
- *Begynnende kontakt med pastorer i området rundt den nye eiendommen.*
- *Hyppig besøk av og samarbeid med Rev Hans Uittenbosch, Chaplain General i den tverrkirkelige International Seafarers Ministry.*

*****

NAMØSA

Ambulerende sjømannsprest Stein Vangen, som har Nord-Afrika, deler av Midt-Østen og deler av Sør-Asia som sitt område, møter andre utfordringer i det økumeniske arbeidet enn den gjennomsnittlige sjømannskirke:

For NAMØSA er hovedfokus å betjene det norske og nordiske miljøene i områdene. I mange av landene er konfliktnivået høyt, og konflikten har religiøse implikasjoner. Dermed har mange av de lokale kristne stor glede av, og behov for, å møte en utenlandsk prest, men dette kan være i direkte motinteresse for betjeningen av primærgruppen. Særlig bistands- og observatørpersonell må holde seg svært nøytrale i konfliktområder og min tilstedeværelse må ikke skje på en måte som kan misbrukes av andre som ønsker å vanskeliggjøre deres situasjon.

En tragisk konsekvens av senere års konflikt, er at humanitær bistand av fundamentalistiske kretser oppfattes og bekjempes som fiendtlig imperialisme. Kirkelig betjening av bistandsarbeidere må da

også skje med diskresjon og ikke proklameres slik at det blir misforstått. I land med forbud mot misjonering må jeg også være varsom med ikke å bli fanget av provokasjoner.

Samme bakgrunnsteppe av konflikter tilsier også at sikkerhetsvurderinger ofte innebærer at vi har gudstjenester med lav ytre profil og gleder oss over gjestfrihet i residenser og ambassader i stedet for å leie kirker. Deltakerne på gudstjenestene kan komme fra et bredt spekter av kirkesamfunn.

I asiatisk kontekst vil jeg vel så mye kunne komme i en interreligiøs dialog som i ekumenisk samtale.

SØR-ASIA

Nepal – Et lite norsk og nordisk miljø. Ekumenisk deltakelse på vår gudstjeneste og møtt prest for den internasjonale menigheten (baptist).

Bangladesh – 2008 kun ett besøk. Gudstjeneste avlyst grunnet liten interesse.

India – Ved besøk hos Kulturstudiers tilbud i Pondicherry for studenter i Religionshistorie og freds- og konfliktproblematikk blir konfesjonenes og religionenes rolle et naturlig tema. Deltatt på indisk hindubryllup for lokalt ansatt i Kværner i Mumbai.

Pakistan – Her er gudstjenesteoppmøtet i Islamabad godt fra hele det nordiske miljøet. Siden invitasjonen går til alle registrerte nordmenn har også norske statsborgere av pakistansk og islamsk bakgrunn vært til stede og gitt positive tilbakemeldinger på hvordan dialogproblematikken har vært tema i gudstjenesten.

Afghanistan – Her bør det som er av lokale kirkelige spirer få gro uten å bli blamert av internasjonale reisende.

Sri Lanka – Lever i en konflikt som har blitt mer og mer ultrabuddhistisk og anti-internasjonal på lankesisk side. I en situasjon der det har vært en monumental usaklig og hatsk propaganda mot Norges rolle i media, må min betjening av ambassade og øvrig koloni være slik at min tilstedeværelse ikke kan misbrukes, og fremstilles som f. eks skjult misjonering. Har fått en rekke invitasjoner til å besøke lokale kirker sammen med kristne lokalansatte i nordiske NGO's, men har vært tilbakeholden.

Gudstjenestene har hatt god nordisk oppslutning.

Maldivene: Ikke relevant.

MIDTØSTEN

Libanon – Et første korte besøk har ikke gitt noen naturlige ekumeniske kontakter.

Syria – I 2008 besøkt med 2 korte besøk. Møtt lokale kristne tilknyttet norske institusjoner.

Jordan – Ved besøk i Amman har jeg møtt en norsk UIO'er med mange års erfaring i Amman.

Israel og Palestinske områder – Er det vanskelig å ta hver for seg. Har møtt ledelsen i Mellomkirkelig råd for å være avklart på rolleforståelse. Den ambulerende sjømannsprestens oppgave er å betjene det norske / nordiske miljøet i området. Det er andre som ivaretar det kirkepolitiske og oppgaver knyttet til dialog og diakoni. Men en oppgave kan være å støtte disse.

Har møtt den palestinske lutherske biskop Munib Younan ved to anledninger, og han ser gjerne at jeg holder norske gudstjenester i Jerusalem. Men så lenge det er en fast engelskspråklig, luthersk menighet og to månedlige svenske og danske gudstjenester finner jeg ikke å prioritere dette. Har

forsøkt å få med meg gudstjenester i den lutherske engelskspråklige menigheten ved besøk, og jeg har alltid truffet norske der.

Det svenske instituttet er besøkt og jeg har tilbud om å bruke deres kirkerom. Har også pleid å stikke innom kontoret for KN, Kirkenes verdensråd og Jerusalem Christian Council.

Jeg har sett det som viktigere å betjene det "sekulære" norske miljøet med vekt på diplomati, observatører og bistandsarbeidere enn det mer tradisjonelle "israelvenn-miljøet" som har sterke religiøse tilknytninger lokalt. Har besøkt Caspari senter i Jerusalem og Immanuelkirken i Yaffo.

Det er avtalt fast betjening av TIPH i Hebron, der det i observatørkorpset er god spredning i religiøse preferanser og god interesse for samtaler.

NORD-AFRIKA

Egypt – *Stor glede ved å få forette nordisk gudstjeneste i det koptiske klostret Anafora sammen med den svenske presten. Biskop Thomas insisterte på at jeg holdt nattverd for de nordiske kristne på senteret som ikke kan delta i den koptiske nattverdsfeiringen, og han fant selv frem brød og vin og satte det på alteret.*

Hatt nordisk julegudstjeneste i Kairo i advent.

Libya – *ikke besøkt.*

Algerie – *ikke besøkt.*

Tunisia – *Møtte en engelsk baptistpastor med 30 års tilstedeværelse i Sousse og 40 år i Nord-Afrika. Han har periodevis norske turister på sin gudstjeneste i den internasjonale menigheten i Sousse. Han har også bistått nordiske borgere i beredskapssaker. Han går nå av med pensjon, og det er usikkert med nyrekruttering. Fikk kontakt via den britiske ambassaden.*

*****

NEW ORLEANS

I New Orleans består det økumeniske arbeidet først og fremst som et samarbeid mellom de forskjellige sjømannsmisjonsorganisasjoner:

Vi har ti fora som vi deltar regelmessig i for å styrke vår tilhørighet til andre kirker: Det viktigste sted for oss er en samling for alle Sjømannskirker i området, der har det vært 7 samlinger i 2008 og 1 stor felles gudstjeneste. Dette er et arbeidsfelleskap hvor vi som arbeider i havnen her deler erfaringer og støtter hverandre.

Det er: Tysk sjømannskirke, Stella Maris, Global Maritime Ministries, Gresk Ortodoks og Norsk Sjømannskirke. Det er vi som har tatt initiativet til dette og vært en pådriver. Det er flott å se gjennom dette året hvordan flere og flere knyttes til gruppen og samholdet er sterkt. Møtene går på rundgang i de forskjellige kirker, og vi deltar alle på den årlige Maritime Sunday.

Årets store felles Maritime Sunday ble avholdt i St Louis katedral 16 nov. med alle Sjømannskirkene representert.

Videre har vi deltatt på 3 samlinger for alle kirker i vårt område der samtaler om tro og åndelig felleskap har vært tema.

*****

NEW YORK

New York er en smeltedigel også når det gjelder kirkelig geografi, noe som går tydelig fram i rapporten fra sjømannsprest Per Erik Stave Engdal:

Det kirkelige landskapet i New York preges av et sterkt mangfold. De lutherske kirkene er i denne sammenhengen en liten minoritet – hvor det norske kirkelige nærværet blir en sjelden blomst i en stor bukett.

Fellesskapet med de nordiske søsterkirkene er god, med kollegialt samarbeid og fellesskap, og årlig felles gudstjenestefeiring.

Selv om vi ikke har en formell tilknytning til amerikanske lutherske kirker, kjenner vi en tilhørighet sammen med ELCA (Evangelical Lutheran Church of America), vår søsterkirke blant annet gjennom Luthers Verdensforbund. Prestene i Sjømannskirken deltar jevnlig sammen med lutherske prester knyttet til ELCA på samlinger for prester i Manhattan Ministerium, noe som ville kunne sammelignes med et prostilagsmøte i Norge.

I USA er det stor bevissthet på kirkelig tilhørighet og på de ulike denominasjonene som utgør den kristne kirkefamilien. Økumeniske avtaler mellom kirkene finnes på linje med de vi kjenner fra Europa (mellom lutherske kirker og metodistkirker, mellom episkopale kirker og lutherske kirker, mellom katolske kirker og episkopale kirker, mellom lutherske kirker og presbyterianske kirker). Vi treffer kollegaer fra mange kirkesamfunn gjennom ulike sammenkomster – for eksempel parader og festlige markeringer. Også gjennom beredskapsarbeidet knyttes kontakter med andre kirkesamfunn, et felt hvor alle kirker og trosretninger regnes med som en viktig ressurs i offentligheten.

Også gjennom sjømannskirkearbeidet har vi økumeniske kontakter – både med andre lutherske, episkopale og katolske medarbeidere.

Gjennom vårt engasjement for eldre nordmenn i Brooklyn er vi også i kontakt med andre kirkesamfunn, hovedsakelig med norsk opprinnelse. Vi inviteres jevnlig til samlinger i en evangeliske frikirker som fortsatt driver et norsk arbeid. Vi har også blitt invitert til en annen Lutherske kirke, Lutheran Bretheren, og til et av frelsesarmeens forsamlingslokaler i Brooklyn.

I forbindelse med pave Benedicts apostoliske visitt til USA i 2008 ble vi også invitert til å delta på en økumenisk gudstjeneste. En liten, intim kirke var fylt til randen med kristne søsken for å høre paven snakke om fremtiden for det økumeniske arbeidet og enheten i Kristus.

I et sterkt flerkulturelt samfunn som New York er, hender det også fra tid til annen at vi utfordres til å la det religiøse mangfoldet komme til uttrykk i rammen av for eksempel vigslar. Det er en annen åpenhet i forhold til dette en det vi kanskje har med oss i bagasjen fra Norge.

*****

PARIS

Også i Paris hører økumenisk samarbeid til dagens orden. Her er rapporten fra sjømannsprest Torbjørn Bröske:

2008 har vært et år med mye økumenisk virksomhet og mange kontakter med andre kirkesamfunn i Paris/Frankrike.

Vi har i en årrekke hatt et godt forhold til våre katolske nabokirker her i kommunen hvor sjømannskirken ligg, Le Vésinet, vest for Paris sentrum. Kontakten er mest på det personlige plan, og ved at vi får bruke den katolske kirke til "store gudstjenester", vielser og konfirmasjon. Jeg er noen ganger til gudstjeneste der og er velkommen til deres nattverdfeiring. Nytt i år er at ordføreren inviterer også de ikke-katolske kirker til å holde friluftsgudstjeneste i kommunens offisielle parkanlegg under deres store vårfest.

I september var vi inviterte til å delta ved en presteordinasjon i den reformerte kirke, og i oktober var vi med på en tilsvarende ordinasjongudstjeneste i en fransk luthersk kirke.

I Sør-Frankrike har vi et godt forhold og nært samarbeid med staben i Eglise St. Blaise i Valbonne, 30 min. fra Nice. Vi bruker deres kirke til 3 årlige gudstjenester og til barnedåp, begravelser og vielser. Omkvedet er også der: "Vår kirke er deres kirke".

I 2008 var det 200 år siden Napoleon gav tillatelse til "luthersk forkynnelse" på fransk jord. Det ble markert med en stor felles gudstjeneste i den eldste lutherske kirke i Paris, Eglise des Billettes.

Hvert år kommer de lutherske kirker i Paris sammen til felles gudstjeneste på søndagen som faller nærmest den 31. oktober. I år var denne gudstjenesten i den svenske kirken.

Også i år har vi invitert til felles nordisk gudstjeneste om våren, og vi har hatt våre tradisjonelle norsk-svenske gudstjenester på Kristi himmelfartsdag (friluftsgudstjeneste hos oss), og allehelgenssøndagen og 1. Påskedag (begge i den svenske kirke)

*****

PATTAYA

Også i **Pattaya** fortsetter det økumeniske samarbeidet i 2008. Sjømannsprest Lars Henrik Haugan rapporterer:

I 2008 har vi hatt gleden av å fortsette det nære og gode samarbeidet vi hadde med flere andre kirkesamfunn i 2007.

Det skal her nevnes at vi i 2008 innledet forhandlinger med Christ Church of Thailand (CCT) med sikte på en tilknytning som vil gjøre det mulig for Sjømannskirken å bli godkjent som kirke i Thailand med de legale rettigheter dette gir. Disse forhandlingene påregnes fullført i løpet av 2009.

Samarbeidet med den katolske kirke har fortsatt også i 2008. Til gudstjenestene våre siste søndagen i måneden leier vi et kapell tilhørende Redemptorist Center som eier av den katolske kirke. Dette kapellet har vi også ved noen anledninger leid i forbindelse med ekteskapsvielser.

Vi har også samarbeid med barnhjem som drives av katolikkirken.

I 2008 har vi også fått utviklet et samarbeid med et barnehjem tilknyttet en karismatisk forsamling. I Sjømannskirken har vi hatt konserter av barn fra dette barnehjemmet, og vi har

besøkt dem jevnlig. Vi har hatt jevnlig besøk hos dem, og barnehagebarna har vært på besøk hos oss og holdt konsert. Dette samarbeidet vil vi arbeide for å utvikle nærmere. Vi har i 2008 også hatt en god kontakt med en kristen evangelisk gruppe bestående av mennesker fra ulike land, og som har fellesmøter i Pattaya. Vi har også deltatt på møtesamlinger sammen med en baptistmenighet.

Ved flere anledninger har vi også hatt minnesamvær i forbindelse med kremasjoner av døde nordmenn ved forskjellige buddhistiske templer i Pattaya.

*****

ROTTERDAM

Det samme gjelder for **Rotterdam**. Økumenisk samarbeid fortsetter i det gode sporet det er kommet inn i, og nye momenter kommer til. Rapport fra sjømannspest Britt Ekhougen, som også har valgt å rapportere punktvis:

-Vi har regelmessig møter i ICMA. Det er et økumenisk arbeid gir oss god mulighet til et bredt kirkelig samarbeid rundt en av våre primær oppgaver; å utføre diakonal tjeneste for sjøfolk.

-Bispedømmet i den katolske kirken i Rotterdam holder sin årlige nyttårmottagelse i vår kirke. Denne gangen innledet det bønneuken for kristen enhet.

-Tineke Bantz, et medlem i menigheten, avla løfte i Karmelitterordenen, men har fått beholde sitt medlemskap i den Norske kirke. Undertegnede var hedersgjest under seremonien, som Tinekes lokale prest.

-det er gudstjenestedeltagere fra flere kirkesamfunn i kirka vår, i hovedsak katolikker og reformerte.

-vi har deltatt i planlegging og gjennomføring av en årlig økumenisk fredsgudstjeneste

-økumenisk skipsdåp for Holland Amerikalinjens nye cruiceskip Eurodam, med dronning Beatrix som gudmor.

*****

SAN FRANCISCO

Fra **San Francisco** melder sjømannsprest John Arne Lund:

Vårt viktigste økumeniske engasjement er samarbeidet med Svenska Kyrkan i Utlandet.

Det er ansatt svensk assistent ved Sjømannskirken her som arbeider dels på kirken og dels i den svenske kolonien.

Denne ordningen har vært her i mange år og har vært en berikelse for arbeidet her.

Men ulikt kirkelig ståsted har vi kunnet lære av hverandre og stimulere hverandre til et felles engasjement for de norske og svenske miljøene som er her i San Francisco-området.

Utover dette har vi vært invitert til et møte med ledelsen for Pacific Lutheran Seminary på Berkeley hvor vi sammen med representanter for det norske Generalkonsulatet drøftet felles interesser og muligheten for et nærmere samarbeid. Dette møtet er ikke blitt fulgt opp.

Vi vet også at flere av de som kommer regelmessig til gudstjeneste i Sjømannskirken deltar i amerikanske kirker og også er medlemmer i amerikanske kirker. Dette kan være et grunnlag for et nærmere samarbeid og nærmere tilnærming i vårt arbeid for å være brobyggere fra norsk kirkeliv til amerikansk kirkeliv.

Dette er en spennende utfordring som vi håper å kunne arbeide videre med.

*****

LOS ANGELES/SAN PEDRO

Gisle Meling melder fra Los Angeles/San Pedro:

San Pedro med sine om lag 70 000 innbyggere har i likhet med de fleste andre amerikanske byer et rikt og sammensatt kirkeliv. Det viktigste møtestedet man har i byen for å bygge bro mellom disse ulike kirkesamfunn har vært et ukentlig treff for alle prester og kirkelig ansatte, den så kalte Pastorlunsjen. Jeg har så ofte som tiden har tillatt det forsøkt å delta på disse møtene siste året. Opplegget er enkelt, først er det en åndelig del som varierer i innhold alt etter hvilket kirkesamfunn som har ansvar for treffet; etterpå spiser vi lunsj og prater om løst og fast. I april 2008 inviterte vi alle til å komme på Sjømannskirken. Etter en kort morgenbønn (relativt strengt liturgisk i forhold til den mer enkle lovsangen etterfulgt av åpen bønn vi som oftest har på disse samlingene), ble det servert ertersuppe og riskrem som vi fikk mye skryt for. Lederen for disse samlingene ba oss allerede i høst om å gjenta suksessen i 2009.

Ved jevne mellomrom arrangeres det også fellesmøter eller aksjoner, med utgangspunkt i disse lunsjsamlingene, som tydeligvis er av en politisk eller sosial karakter. I fjor høst ble det mobilisert en aksjon i forbindelse med en statlig avstemning om hvor vidt homofile fortsatt skulle ha rett til å inngå ekteskap i staten California, den så kalte Prop. 8, en aksjon som selvsagt gikk i mot dette og dermed gav sin helhjertede støtte til Prop. 8. Jeg følte det da lurest å holde meg unna denne mobiliseringen først og fremst fordi jeg ikke ønsker å blande meg oppi de politiske sider ved kirkelivet her borte, men også fordi jeg var grunnleggende uenig i deres standpunkt. Både jeg og den svenske presten holdt våre meninger for oss selv da dette temaet ble diskutert under samlingene, av ren høflighet og respekt for det faktum at vi som gjester i dette landet bør trø litt varsomt.

De siste halvannet året har jeg også vikariert som vigselsmann ved Wayfarer Chapel i Palos Verdes, et kapell rett syd for San Pedro som er eid og drevet av den Swedenborgianske kirke i USA. Det har vært interessant å bli kjent med de som jobber for denne organisasjonen og det trosgrunnlaget de forfekter; og jeg har på mange måter endret syn i min oppfattelse av hva dette kirkesamfunnet står for. Litt vage og flytende er de i sin kristologi, kanskje; men like fullt er de brennende i troen på sin frelser og hører absolutt til i den verdensomspennende og mangslungne kirke.

*****

SINGAPORE

I **Singapore** er også økumenisk samarbeid en del av hverdagen:

I tillegg til de nordiske kirkene, har Sjømannskirken et inngående samarbeid med de anglikanske, katolske og tyske (protestantiske) kirkers arbeid rettet mot sjømenn. Sammen med dem driver vi et drop-in senter for sjømenn. Kontakten med den katolske presten er viktig i forhold til spesiell innsats blant katolsk mannskap.

I Kuala Lumpur låner Sjømannskirken lokaler og har gjerne gudstjenester sammen med St. Andrews Presbyterian International Church.

*****

STOCKHOLM

Fra **Kronprinsesse Märthas kirke i Stockholm** meldes følgende:

- *Vi deltar i økumenisk samarbeid med de andre kirkene her på Søder. Det består i et fellesmøte 2.pinsedag.*
- *Den norske Kirken her i Stockholm med i arrangementer og møter i Bønneuka.*
- *Her i kirken markerer vi Kvinnenes Internasjonale Bønnedag. Da inviterer vi menighetene her på Søder, og ca 30 damer deltar.*
- *Hit til kirken har vi nær kontakt med noen katolikker; ektefeller til medlemmer her i kirken, og noen få som kommer innom, ganske jevnlig for en prat og en kopp kaffe.*

*****

SVEITS

I **Sveits** har det vært stabsskifte i løpet av året. Ny daglig leder Aleksander Garmann Gullaksen melder etter et knapt halvår i tjenesten:

Etter skifte av ansatte ved stasjonen i sommeren/høsten 2008 har det blitt drevet lite organisert strategisk økumenisk arbeid utover uformelle samtaler. Jeg har vært i kontakt med de nordiske prestene i Sveits, den anglikanske presten i Genève, samt den internasjonale lutherske menighet i Genève. Samtidig er det langt flere økumeniske treffpunkter; de fleste nordmenn som er gift med sveitsere har ikke-lutherske ektefeller. Det gir utgangspunkt for mye spennende "hverdags-økumenikk" i forbindelse med dåp og andre kirkelige handlinger.

Vi har hatt tre lutherske fellesgudstjenester med den svenske menigheten i Geneve (blant annet St. Lucia og 1. påskedag) samt en Nordisk gudstjeneste sammen med den reformerte menigheten i Bergün.

Vi leier og låner vi ulike kirkebygg rundt om i Sveits for å feire gudstjenester. I 2008 feiret vi norske gudstjenester i anglikanske, lutherske og reformerte kirker. I Genève feirer vi gudstjenester i det økumenske kapellet hos Kirkenes Verdensråd.

*****

SYDNEY

Sjømannsprest Torgeir Veia melder fra **Sydney**:

I Australia er det mange kirker, og mangfoldet består av ortodokse, katolske, anglikanske, lutherske og økumeniske kirkesamfunn.

Vi har vigselfrett utstedt fra den Lutherske kirken i Australia.

Vi benytter lutherske kirker når vi arrangerer våre gudstjenester i nabobyer. Har også fått mulighet til å arrangere vigsel i Anglikansk kirke i Adelaide. Prøvde på det samme her i Sydney, men det viser seg å være vanskeligere om ikke umulig.

Kirkelandskapet er stort og mangfoldig i hele Australia. Vi er venner med en prestefamilie i Unity-church her i Sydney, som er en ren økumenisk kirke.

Vi opplever det økumeniske klimaet i Australia som svært godt, og når vi får besøk av katolikker eller andre kristne, blir de begeistret av vår åpenhet og lave terskel.

Det er påtagelig at Australia fortsatt er et kristent samfunn, med stor bruk av kristne symboler og "carols" både i skolesammenheng og i byenes gatebilde i førjulstiden.

Kirken har også god kontakt med studentmiljøet på "Hillsong" her i Sydney, som tilhører Pinse-tradisjonen. Vi bruker flere av studentene der til hjelp og avlastning i arbeidet på kirken. Vi arrangerte menighetstur til et kloster drevet av "Evangelical Sisterhood of Mary", som har to norske nonner boende.

*****

TORREVIEJA

I **Torre Vieja** har økumenisk samarbeid stått sentralt også i 2008. Sjømannsprest Helge Pettersson melder derfra:

Samarbeid med de nordiske kirker.

Svenska Kyrkan i Utlandet

SKUT har siden kirken vår ble innviet i 2004 benyttet seg av den ved at de har hatt mandager som sin dag. I tillegg har de leiet kirken til en del gudstjenester søndag formiddag. I løpet av høsten 2008 har SKUT ledelsen besluttet at de vil leie et eget lokale nærmere sentrum og dermed flyttet de ut fra oss 8. desember. Fremtidig bruk av vår kirke blir først og fremst ved store anledninger etter nærmere avtale. Den svenske prest er aleneprest og betjener hele Costa Blanca. Han benytter seg av lokale katolske kirker både i og utenfor Torre Vieja. I prestens ferie og andre fravær fungerer jeg som hans stedfortreder i enhver sammenheng, også kirkelige handlinger, ved gravferd og dåp. Han er også vårt backup om begge vi to norske prester skulle være borte, hvilket kan skje av og til.

Den Islandske kirke

Biskop Sigurd som jeg kjente fra Londontiden spurte for to år siden om en islandsk prest kunne leie kirken og holde 3-6 gudstjenester pr. år, hvilket vi selvfølgelig sa ja til. Ragnheidur Karitas har fløyet inn fra Island for disse gudstjenestene som vi delvis har deltatt i. Opp til 90 mennesker kommer og i hennes fravær har jeg igjen stilt opp ved spesielle anledninger hvor en prest var nødvendig. I det siste halve året har presten bodd i Murcia og utvidet virksomheten med å starte et kor og en barnegruppe som holder til hos oss en gang pr. måned. Hvordan dette skal videreføres, er uvisst.

Den finske kirke

Finnene har sesongtjeneste her nede. Det siste halvår har de også med en organist som har vært til stor hjelp for oss når vår faste organist skal ha fri. De har likeså fått låne våre lokaler til kirkekaffe og skal bruke kirken til konsert i mars 2009. Språket er den største hindring for et større samarbeid med dem.

Den danske kirke

I våre egne gudstjenester har vi både svenske, danske og finske deltagere og dette er svært hyggelig for alle parter. Jeg har foreslått for de danske at de får en av sine prester på Costa del Sol til å komme hit, men så langt er det ikke skjedd. Siden vi har ettermiddgsmesser på søndager og svenskene har trukket seg ut, ville det vært mulig for danskene å komme inn. Vi venter og ser!

The Anglican Church

Vi har et særdeles hyggelig forhold til den engelske kirke. Med bare en prest er de avhengig av hjelp fra pensjonerte prester og lekfolk. Jeg har fortsatt å holde ca. 1 anglikansk høymesse pr. måned i flere av de 6 menigheter de har og som møtes i leide katolske kirker. For øyeblikket er det et inter regnum og Bishop David Hamid har visitert menigheten og spurt om jeg kan hjelpe mer til, men det har sine begrensninger. Porvoo avtalen og mine snart 13 år som licensed i Church of England er bakgrunnen for dette engasjement.

Den katolske kirke

Vårt forhold til Don Manuel og hans prestekolleger i Iglesia Inmaculada er utmerket. Vi låner kirken til jul og store konserter: Vi deltar i bønneuken for kristen enhet og i internasjonal messe med innsamlinger til de fattige hver desember. Vi går med i Påskeprosesjoner og møtes ved hyggelige anledninger. Men språket er en hindring for både mine nordiske kolleger og ikke minst de engelske. Mye mer kunne vært gjort hvis vi hadde hatt et felles språk. Siden jeg selv har kunnskaper i spansk/portugisisk, er jeg ofte den som blir kontaktet og opptrer på vegne av flere av de utenlandske kolleger.

I desember holder vi gudstjeneste for de norske i Madrid. Dette året forsøkte vi å leie en katolsk kirke ved siden av ambassadørens residens. Etter lang venting på svar, ble det avslått. Jeg har derfor sammen med ambassadør Per Ludvig Magnus planlagt et møte med kardinalerkebiskopen av Madrid i håp om at dette kan føre til lettere adgang i de regioner som ikke er så enkle som her på Costa Blanca m.fl. Kardinalen har ingen rett til å kreve dette utenfor sitt eget bispedømme, men vi håper likevel det kan komme noe godt ut av et slikt møte i første kvartal 2009.

I nabokirken, La Siesta kirken, er alle nasjonaliteter og denominasjoner leietagere. En evangelisk spansk menighet har vi god kontakt med, både med presten og hans familie og

andre. Vi har også en norsk familie i en evangelisk menighet i Cartagena og disse skal delta i sanggudstjeneste hos oss i januar 09.

Vår egen menighets mangfold

I våre gudstjenester deltar mennesker fra Den norske kirke, Frikirken, Pinsevevnnene, Frie evangeliske, Evangeliesenteret og hvem det måtte være. Vi ser det som et privilegium at de finner seg til rette hos oss og ikke ønsker å danne en egen turistkirke eller lignende. Vi har et variert gudstjenesteliv hvor vi alle kan være under samme tak, og det takker vi Gud for!

*****

Bergen
24.mars 2009

Espen Feilberg-Jacobsen
Utenlandssjef

Asbjørn Vilksensen
Utenlandsjef

Kjell Bertel Nyland
Generalsekretær

DEN NORSKE KIRKE

Oslo bispedømmeråd

MKR 28/09.3

Kultur- og kirkedepartementet
Postboks 8030 Dep.
0030 OSLO

U. off. 5.1

Dato: 30.03.2009

Vår ref: 06/49-13 IW

Deres ref:

Kirkelig ressurscenter for tros- og livssynsdialog

Det vises til avtale om møte med Kultur- og kirkedepartementet 1. april kl 10.00 med representanter fra Oslo bispedømmeråd, Areopagos / Emmaus og Mellomkirkelig råd.

Fra Oslo bispedømmeråd møter: Halvor Berg Hovind (prosjektleder Gud i storby-prosjektet) og Inge Westly (kirkefagsjef)
Fra Areopagos / Emmaus: Tore Laugerud (leder Areopagos Norge) og Anne Anita Lillebø (Emmausprest/daglig leder)
Fra Mellomkirkelig råd: Sven Thore Kloster (rådgiver)

Med dette brevet vil vi gi en informasjon om planene for et kirkelig ressurscenter for tros- og livssynsdialog som vi ønsker å drøfte nærmere i møtet med departementet.

Bakgrunn

Det norske samfunn har i dag et stort tros- og livssynsmangfold, og i særdeleshet i Oslo-området. Situasjonen stiller kirken overfor nye utfordringer nasjonalt, regionalt og lokalt. Det er behov for å utvikle ulike former for kontakt og samarbeid mellom livssynsmessige miljø, både på ledernivå og i ulike lokalmiljø. I senere tid er utfordringene særlig aktualisert i det offentlige rom med spørsmål om hvor grensene går for religiøs utfoldelse, og hvilket ansvar og hvilke rettigheter tros- og livssynssamfunnene har for deltagelse og samhandling i samfunnet.

Den norske kirke har som det største trossamfunn i landet også et naturlig ansvar for å ta disse utfordringene på alvor. Kirken har i flere år arbeidet med hva religionsmøtet betyr for menighetenes liv og arbeid, både som del av kirkens trospraksis og som del av de diakonale aspekter i kirkens tradisjon; medmenneskelighet, respekt og gjestfrihet. I Oslo blir Den norske kirke tydeligst utfordret på hva det vil si å være del av dette tros- og livssynsmangfoldet. Menighetene møter mangfoldet i egne lokalmiljø. Oslo biskop og bispedømmeråd har på den bakgrunn tatt ulike initiativ for å utvikle arenaer og møtepunkter på tvers av religiøse skillelinjer for styrke den åpne samtale og bygge et tryggere samfunn. Ett av dem har vært en målsetting innenfor Gud i storby-prosjektet om å få opprettet et ressurscenter for dialog og samhandling mellom livssynsmessige miljø.

Under arbeidet med disse målsettingene har vi på den ene siden sett ønskeligheten av å etablere et spesifikt *kirkelig kompetansesenter* med søkelys på å utruste og trygge egne

ansatte og frivillige i dialog på tvers av tros- og livssynsgrenser, og selv være med på å utforske muligheter for samhandling. På den andre siden ser vi behovet for at et slikt dialogarbeid kan forankres i en struktur utviklet sammen med andre tros- og livssynssamfunn slik at det ikke fremstår som om dialogarbeidet "eies" av den ene parten. I den forbindelse har Oslo bispedømmeråd ved Gud i storby-prosjektet tidligere tatt initiativ til etablering av et *interreligiøst ressurs- og kompetansesenter* (jf vår søknad til Arbeids og inkluderingsdepartementet datert 11.06.2007; avslått og oversendt til KKD 27.06.2007).

Mens disse sentrene tidligere ikke har latt seg realisere, er det forhold som nå kan medvirke til at et kirkelig og et interreligiøst senter etableres i kombinasjon: Etableringen av et Dialogens hus i regi av Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn, og reorganiseringen av virksomheten til Dialogsenteret Emmaus under stiftelsen Areopagos. Denne henvendelsen tar primært sikte på redegjøre for mål og arbeidsform for det kirkelige kompetansesenteret, men siden tilknytningen til det interreligiøse senteret er av betydning, vil vi først redegjøre kort for den sammenhengen det kirkelige senteret tenkes plassert inn i:

Satsningen Dialogens hus i regi av Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn
Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn (STL) planlegger å opprette et tros- og livssynskollektiv og ressurscenter i Oslo, kalt Dialogens hus. Følgende har oppnevnt representanter i arbeidsgruppen for Dialogens hus: Buddhistforbundet, Islamsk råd Norge, Religious Leaders for Peace, Dialogsenteret Emmaus, som er knyttet til Stiftelsen Areopagos og Oslo bispedømmeråd ved Gud i storby-prosjektet. Andre aktører kan bli knyttet til senere.

Dialogens hus vil etter det vi er kjent med bli realisert i løpet av 2010 som et kontorfellesskap for STL og flere av medlemssamfunnene. Detaljene omkring kontorfellesskapets karakter og arbeidets profil er under utredning. Dialogens hus er ikke et religionens hus, men et sted der ulike trosidentiteter anerkjennes og anses som en ressurs. Dialogens hus er en samlokalisering av ulike dialogaktører av lokal, nasjonal og internasjonal karakter som ønsker å dra nytte av det å leve i kontorfellesskap med hverandre og i større grad legge til rette for samhandling.

Arbeidet med å etablere dialogens hus gir som nevnt en enestående mulighet for å realisere kirkelige engasjementet i tros- og livssynsdialog og interreligiøs samhandling. Oslo biskop og bispedømmeråd har mottatt signaler fra Mellomkirkelig råd om at de anser det som religionspolitisk viktig at Den norske kirke etablerer seg som en del av kontorfellesskapet på Dialogens hus. Et kirkelig ressurscenter for dialog innenfor kontorfellesskapet Dialogens hus vil ha sin egen virksomhet og delta i felles tiltak sammen med andre aktører på huset.

Et kirkelig ressurscenter for tros- og livssynsdialog på Dialogens hus
Oslo biskop og bispedømmeråd vil i fremtiden ha behov for et ressurs- og kompetansesenter som både kan bidra til å utruste bispedømmets medarbeidere til samhandling og dialog på tvers av tros- og livssynsgrenser, og samtidig være med på å utforske muligheter for dialog og samhandling. Mellomkirkelig råd har signalisert at de ønsker å gjøre bruk av ressurscenterets kompetanse til deler av sitt arbeid. Det er også tatt initiativ til å involvere bl.a. Kirkens Bymisjon og Kirkens Nødhjelp i et samarbeid.

Menighetene i bispedømmet blir stadig oftere utfordret til samspill og dialog med troende fra andre sammenhenger enn den kristne kirke. Denne utfordringen blir tydeliggjort ikke minst fra ledelsene i mange av Oslos bydeler. Da er det viktig at

de ulike menighetsstabene har den tilstrekkelige kunnskap om hvordan en møter slike utfordringer på en åpen og konstruktiv måte og søker samarbeid med andre religiøse aktører for å opprette kontakt- og samtaleforum med folk av ulik religiøs overbevisning. Andre steder vil det være mest naturlig å forenes i et slags tros og livssynsforum, hvor en i samarbeid med bydelene arbeider bevisst med religionspolitiske temaer.

Ved etableringen av et slikt senter vil det være ønskelig å bygge videre på den erfaring og kompetanse i religionsdialog som allerede er utviklet innen kirken i Oslo. Viktige innsikter og erfaringer er opparbeidet innenfor et lokalt nettverk for religionsdialog som er etablert i Oslo bispedømme. Det vil være en målsetting å følge opp dette arbeidet gjennom satsingen i et kirkelig ressurscenter.

Ved etableringen av et kirkelig ressurscenter for tros- og livssynsdialog i Oslo er det samtidig ønskelig å gjøre særlig bruk av den erfaring og kompetanse som dialogsentret Emmaus innehar. Gjennom 18 år har sentret vært en viktig dialogaktør, lokalt og nasjonalt og bidratt til ny praksis og tenkning omkring kirkens møte med mennesker av annen tro eller overbevisning. Emmaus har også opparbeidet seg et stort kontaktnett blant medlemmer og ledere i ulike tros- og livssynssamfunn, og har gitt viktige bidrag til Den norske kirkes *Hovedprinsipper for interreligiøs engasjement*. Emmaus har også bidratt direkte til Oslo kommune ved samarbeid med bydel Grünerløkka og *Enhet for mangfold og integrering*, EMI om Lokaldialog på Løkka (Jf www.lokaldialog.no). Et kjennetegn ved arbeidet er vekslingen mellom det å selv være deltager i dialog og å reflektere over erfaringene. Emmaus har bred erfaring med de utfordringer og begrensninger som er knyttet til de ulike formene for dialog enten det er på frivillig eller profesjonell basis, på grasrotnivå eller lederplan.

Kompetansen ved dialogsentret Emmaus synes å være svært relevant ved etableringen av et kirkelig ressurscenter, og Oslo bispedømmeråd ved Gud i storby-prosjektet vil derfor gå inn i et samarbeid med Stiftelsen Areopagos om dette. Det vil utarbeides en samarbeidsavtale som nærmere angir verdier, mål og arbeidsmåte som vil ta utgangspunkt følgende foreløpige utkast:

Verdier, mål og aktivitetsbeskrivelse

Verdier

Ressurscenteret vil være forankret i Den norske kirkes tro og bekjennelse og stå for en kristen holdning som møter andre tros- og livssynstradisjoner med åpenhet. Åpenheten er et religiøst begrunnet ideal og en forpliktelse om likeverdighet og respekt.

Mål

Ressurscenteret skal ha sitt hovedfokus på dialogutfordringene i Oslo by og i Oslo bispedømme.

Utover dette skal ressurscenteret ha en begrenset funksjon innen nasjonale nettverk og formidle ressurser fra Oslo til andre byer og bispedømmer.

- (1) Ressurscenteret skal være en ressurs for alle i kirke og samfunn som er engasjert i religionsmøter på ulike nivåer, lokalt, regionalt og nasjonalt.
- (2) Ressurscenteret skal bidra til kompetanse, erfaringsutveksling og støtte rundt igangsettelse, drift og videreutvikling av ulike tiltak for religionsdialog på et lokalt nivå
- (3) Ressurscenteret skal bidra til å utvikle relasjoner og nettverk mellom mennesker som tilhører ulike religioner og livssyn på grasrot- og ledernivå.
- (4) Ressurscenteret skal som kirkens arbeid med dialog delta i og legge til rette for levende møter med ulike religioner og livssyn.

- (5) Ressurssenteret skal drive erfaringsbasert arbeid med både innhold og uttrykk for tro.
- (6) Ressurssenteret skal sammen med de andre aktørene på Dialogens hus fungere som knutepunkt for de mange aktører, organer, etater og liknende som møter religionsrelaterte utfordringer knyttet til lokalmiljøene.
- (7) Ressurssenteret skal arbeide for å fremme dialog som en integrert del av kirkens arbeid.

Aktivetsbeskrivelse

Aktuelle aktiviteter er:

- Kurs og seminarer som bidrar til kompetanseheving i kirken, i det sivile samfunn og i offentlige etater og institusjoner
- Kontakt og rådgivning overfor lokale menigheter og medarbeidere som på ulikt vis i sitt eget nærmiljø er engasjert eller ønsker å bli engasjert i arbeidet med dialog og samhandling mellom ulike religiøse tradisjoner.
- Utvikling og deltagelse i relevante nettverk, regionalt og nasjonalt
- Dialogsamlinger som (1) Stimulerer til etisk refleksjon og diskusjon i en interreligiøs kontekst. (2) Tematiserer tros- og livssynsmangfoldet i samfunnet. (3) Setter søkelys på tro/overbevisning og forholdet til det sekulære samfunn
- Etablering av langsiktige dialoggrupper som arbeider med bestemte tema over tid
- Formidling gjennom foredrag og media
- Koordinerende funksjoner innen kirkelig dialogarbeid
- Regelmessige meditasjonssamlinger
- Utvikling av flere uttrykk for kristen trospraksis

Fremdriftsplan

Vår 2009: Organiseringsfase for prosjektet

Etablering av samarbeidsprosjektet "Kirkelig ressurscenter for tros- og livssynsdialog" innen Oslo bispedømme. Under utviklingen av prosjektet vil en legge vekt på å ha god kommunikasjon med Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn. Det drives fortløpende dialogaktiviteter gjennom Dialogsenteret Emmaus.

Høst 2009: Forberedelsesfase

Det skapes en struktur for prosjektet og legges konkrete planer for virksomheten. I planleggingen av virksomheten vil en legge vekt på samhandling og samarbeid med STL. Dialogsenteret Emmaus transformeres inn i samarbeidsprosjektet "Kirkelig ressurscenter for tros- og livssynsdialog". Det drives fortløpende dialogaktiviteter, men disse siktes i økende grad inn mot en omforent virksomhet slik denne er beskrevet.

2010: Flytte- og etableringsfase

Det er ventet at *Dialogens hus i Oslo* vil bli realisert i løpet av 2010. Det kirkelige ressurscenteret vil da flytte inn og etablere seg som en del av et kontor- og arbeidsfellesskap. Også i denne fasen vil det kirkelige senteret kunne drive dialogaktiviteter i kraft av den allerede opparbeidede virksomheten. Samtidig vil man i denne fasen bruke ressurser til å etablere en god infrastruktur i kontorfellesskapet og til å utforme samarbeidsmønstre. Felles aktiviteter er en mulighet.

2011: Implementeringsfase

Ressurssenteret er i full virksomhet.

Vår 2012: Evaluerings- og planleggingsfase

Virksomheten fortsetter, og blir evaluert. Planer for fortsatt kirkelig dialogvirksomhet i Oslo bispedømme utvikles.

Stillinger og finansiering

Stillingsstruktur

Det tas i utgangspunktet sikte på å etablere og drive det kirkelige ressursenteret gjennom to stillinger. Ved å inngå i et kontorfellesskap og i et samhandlingsmønster med andre dialogaktører på huset, kan en nå mye lenger enn to stillinger isolert sett ellers vil gi mulighet til. Felles kontordrift gir besparelser på kontor og administrasjon. Gjennom samarbeid om både felles og egne aktiviteter skapes betydelige tilleggsressurser.

Personalkostnadene vil være for to stillinger foruten driftsmidler.

Areopagos vil kunne bidra med en andel i finansieringen.

I tillegg søkes det samarbeid med Kirkens nødhjelp om finansiering.

I tillegg er det aktuelt å søke støtte hos statlige og kommunale myndigheter.

Konklusjon

Arbeidet med Dialogens hus i Oslo gir Oslo bispedømme et insitament til realisere bispedømmets ambisjon om å styrke kirkens engasjement i tros- og livssynsdialog i byen. Gjennom Dialogens hus gis det en unik mulighet til å skape en bred samhandling mellom ulike tros- og livssynsaktører, Oslo kommune og byens befolkning. Gjennom et kontorfellesskap på Dialogens hus kan disse to målene nås i ett grep. Det krever imidlertid at tros- og livssynssamfunnene skaffer midler til oppbyggingen av deres egen kapasitet. Dette er en viktig forutsetning for integrering og legitimering av dialogaktiviteten i de ulike tros- og livssynssamfunnene. Oslo bispedømmeråd kan gjennom samarbeid med ulike kirkelige dialogaktører fremskaffe en betydelig egenandel. Det er imidlertid en forutsetning for etableringen av et slikt samarbeid at tiltaket oppnår ekstern støtte. Vi håper på en positiv samtale om mulighetene for finansiering av virksomheten.

Med vennlig hilsen

Inge Westly
kirkefagsjef e.f.

Halvor Berg Hovind
prosjektleder – Gud i storby
Direkte innvalg: 23301180

Statusrapport Skaperverk og bærekraft

Til MKR mai 2009
Guro Almås

Visjon

Styringsgruppen vedtok 15. januar visjonen for prosjektet, som er vedlagt.

Organisering

Prosjektets **styringsgruppe (SG)** ble endelig nedsatt i møte desember 2008 etter vedtak på Kirkemøtet 2008 og styrevedtak i Norges Kristne Råd og Kirkens Nødhjelp. SG har inntil mai 2009 bestått av Generalsekretær i Norges Kristne Råd, Generalsekretær i Kirkens Nødhjelp, Direktør i Kirkerådet og Generalsekretær i Mellomkirkelig råd. Kirkerådets direktør er leder for styringsgruppen. I SGs møte 3. april 2009 ble det besluttet å utvide SG med to medlemmer for å ivareta kontakten med hhv Bispemøtet/biskopene i Dnk og medlemssamfunnene i NKR. Ingeborg Midttømme har sagt ja til å sitte i SG. NKR vil også invitere en representant for styret i NKR til å sitte i SG.

Prosjektets **arbeidsgruppe (AG)** koordineres av sekretariatet, består av rådgivere fra de fire ovennevnte organisasjonene, og møtes jevnlig for å koordinere aktiviteter i prosjektet. I mai er det innkalt til et første møte i den **utvidede arbeidsgruppen** som vil møtes to ganger årlig og samle representanter fra kirkesamfunn og kirkelige organisasjoner som jobber med prosjektet, for å gi innspill til AGs arbeid. Den utvidete arbeidsgruppen viderefører delvis funksjonen til den tidligere nasjonale koordineringsgruppen for miljø, forbruk og rettferd, men har flere medlemmer.

Sekretariatet for prosjektet er plassert i Kirkerådet og består av Hans-Jürgen Schorre og Guro Almås. Hans-Jürgen Schorre har ansvar for Grønne menigheter, nettsider og inspirasjonssamling, mens Guro Almås har ansvar for prosjektets politiske innhold og oppfølging av klimakampanjen.

Milepælsplan 2009:

Når	Hva	Ansvarlig
Februar	Lansering av prosjekt	Sekretariatet / AG
Februar/mars	Aksjonsuker og fasteaksjon, klimabuss i mars	KN
Innen 24. mai	Lansering av nye nettsider	Sekretariatet
21.-24. mai	Tro til forandring	NKR / KN / MF
Vår/sommer	Skaperverkets dag	KUI
Juni	Ungdommens Kirkemøte	KR
August/september	Seminar/ informasjonskampanje i forkant av stortingsvalg	KR/MKR
Oktober	Regionale klimaseminar	KN
Desember	Båtreise og markeringer ved klimatoppmøte i København	KN
Desember	Inspirasjonssamling for regionale ressursgrupper (under klimaseilasen)	KR/KUI
Desember	200 menigheter har blitt grønne og 20 fellesråd i Dnk er miljøsertifisert	Sekretariatet

Lansering 17. februar:

Prosjektet ble lansert med en markering ved Trefoldighetskirken og Stortinget samt to ulike avisinnlegg i hhv Dagbladet (16. feb.) og Dagen Magazinet (18. feb.). Selve lanseringen ga mye medieoppmærksomhet og førte til offentlig debatt både om oljeutvinning og klima og om kirkenes politiske rolle. Styringsgruppens vurdering er at det i all hovedsak var en svært vellykket lansering som lyktes i å løfte klimautfordringene ved oljeutvinning og å markere kirken som aktører på miljøfeltet. Lanseringen ga også lærdommer ift behov for informasjon enda bedre argumentasjonsmessig forberedelse i denne typen saker.

Fasteaksjonen 2009

KNs fasteaksjon fulgte ca. en måned etter lanseringen og fulgte dermed tematikken opp på en fin måte både mediemessig og i annet informasjonsarbeid. Fasteaksjonen 2009 hadde rekordstor oppslutning i antall deltakende menigheter og bøssebærere. KN rapporterer at lanseringen av prosjektet legitimerte og styrket budskapet i fasteaksjonen og bidro til det gode resultatet. Fasteaksjonen ga stor oppmerksomhet omkring hvordan klimaendringene rammer folk i Sør, ikke minst gjennom besøk fra Stillehavet og andre berørte områder.

Tro til forandring 21.-24. mai

Konferansens program ligger ute på www.trotilforandring.no. Programmet har høy kvalitet, men konferansen har foreløpig få påmeldinger. Dnk sprer informasjon gjennom menighetsmailen og nyhetstjenesten, bærekraftprosjektets nyhetsbrev og egne nettsider. Bærekraftprosjektet står som arrangør av politikerdebatt om klima og Norges ansvar som oljenasjon. Olav Fykse Tveit deltar i denne debatten samt på seminar om å lese Bibelen i møte med klimaendringene.

Gronnkirke.no og nyhetsbrev

Nettsiden www.kirken.no/miljo vil i løpet av våren 2009 relanseres under navnet www.gronnkirke.no. Nettsidene skal moderniseres og aktualiseres, forenkles og gjøres mer økumeniske. Den vil inneholde lenker til ressurser som www.klimakirken.no (Presteforeningens studieopplegg) og www.treet.no (ressurser for barne- og ungdomsarbeid). I samarbeid med relanseringen av nettsidene vil også nyhetsbrevet relanseres i ny form. I den forbindelse vil det også jobbes med å utvide mottakerlisten for nyhetsbrevet, som inntil 2008 har vært knyttet til innmelding i "Nettverk for miljø, forbruk og rettferd".

Kampanje for en rettferdig klimaavtale

Kirkerådet har sammen med Norges Kristne Råd har stilt seg bak underskriftskampanjen "Climate Justice" initiert av Kirkens Nødhjelp og Changemaker. Kampanjen søker å skape oppslutning om følgende hovedbudskap:

Norge må kjempe for en rettferdig internasjonal klimaavtale som:

- Effektivt stanser global oppvarming
- Sikrer fattige menneskers rett til utvikling
- Forplikter Norge og den rike delen av verden til å ta kostnadene

Kampanjen samlet ca. 10 000 underskrifter under KNs fasteaksjon. Alle menigheter i Dnk har mottatt underskriftslistene både gjennom fasteaksjonen og gjennom Dnks menighetsmail. Organisasjonene er utfordret til å delta i kampanjen gjennom eget informasjonsmøte i januar. Dette vil følges opp i direkte kontakt med organisasjonene og flere møter ut over året.

Klimaseilas til København

De fleste av biskopene har signalisert at de vil delta, også KR's leder og direktør deltar. Diakonirådgivere og ressursgrupper på bispedømmenivå rapporterer om stor interesse for seilasen. Påmelding skjer fortløpende.

Opplegg for seilasen:

- Avreise lørdag 12. desember 2009
- Ledende klimaforskere, politikere med flere, holder foredrag og debatter.
- Markering og overleveringen av den globale Climate Justice-kampanjen
- Gudstjeneste med kirkeledere fra hele verden. Arrangeres av Mellomkirkelig Råd i Danmark på oppdrag fra KV m.fl. Erkebiskopen av Canterbury og den danske kongefamilien deltar.
- Ankomst Oslo mandag 14. desember kl 09:30.

Inspirasjonssamling for regionale ressursgrupper

Dette er den viktigste årlige møteplassen for ressursgruppene som jobber med miljø, forbruk og rettferd på bispedømmenivå. Den vil i år legges til hjemreisen på klimaseilasen.

Kontinuerlig arbeid med Grønne menigheter og miljøfyrtårnsertifisering:

Antallet grønne menigheter stiger jevnt, og er nå på 108 (pr. 5.5.2009), derav er 26 registrert etter 1.1.2009. I tillegg er 19 menigheter miljøfyrtårnsertifisert. Det samme gjelder de fleste bispedømmekontorene og en rekke organisasjoner. Det vil i løpet av året jobbes videre med hvordan menigheter som er blitt grønne skal følges opp og hva som er "neste skritt" for menigheter som er blitt

grønne. Det jobbes også med en oppdatering av kriteriene for Grønne menigheter og for en modernisering av plakaten som vil også vil gjøre den lettere å bruke for menigheter i andre kirkesamfunn. Det vil i løpet av året bli foretatt en avklaring mellom "Grønne menigheter" og miljøfyrtårn. Sistnevnte egner seg best for større institusjoner med personal- og bygningsansvar som fellesråd, bispedømmeråd, organisasjoner og større arrangementer.

Ungdommens kirkemøte 2009

Skaperverk og bærekraft blir en hovedsak under UKM 2009 i juni.

Skaperverkets dag

Materiell for Skaperverkets dag 2009 er i ferd med å ferdigstilles.

Arbeid for å sikre prosjektets finansiering

Prosjektet har søkt Miljøverndepartementet om NOK 3, 4 mill. for 2009, hvorav 2,5 mill. til stillingsressurser på regionalt nivå. Søknaden vil følges opp med kontakt med departementet/politisk ledelse. Det er også sendt en søknad til Miljøverndepartementets Klimaløftet på NOK 200 000 til informasjonsarbeid, herunder en konferanse om klima og olje før stortingsvalget i september.

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd

MKR 28109.5

Arbeids- og inkluderingsdepartement
Postboks 8010 Dep.
0030 OSLO

Dato: 28.04.2009

Vår ref: 05/559-37 STK

Deres ref:

Høringssvar fra Kirkerådet for Den norske kirke om forslaget til ny utlendingsforskrift, kapittel 1,2,3,5,7,8,9,10,11,12,13,14,15,16

Innledning

Kirkerådet takker for departementets forslag til utlendingsforskrift, datert 16.02.09. Kirkerådets høringssvar forholder seg ikke til alle de foreslåtte kapitlene i den nye forskriften, men til kapittel 8 om oppholdstillatelse på grunn av sterke menneskelige hensyn eller særlig tilknytning til riket og kapittel 16 om organiseringen. Disse kapitlene omhandler de forhold som Kirkerådet og Mellomkirkelig råd, på bakgrunn av vedtak i Bispemøtet og Den norske kirkes Kirkemøte i 2005 og 2006, i særlig grad har engasjert seg i. For øvrig vises det til uttalelser om familiegjenforening, internflukt, kollektiv beskyttelse og vurdering av begrenset tillatelse til enslig mindreårig over 16 år i høringssvaret fra Kirkerådet 08.01.09 på regjeringens forslag til innstramminger i forskriften 18.11.08 og Mellomkirkelig råds uttalelse om regjeringens innstrammingspakke av 03.09.08.

Kapittel 8: Oppholdstillatelse på grunn av sterke menneskelige hensyn eller særlig tilknytning til riket

8.4 Ofre for menneskehandel:

Kirkerådet mener at § 8-3 og § 8-4 i større grad må reflektere inn at langt fra alle ofre for menneskehandel får saken sin til retten, og at oppholdstillatelse derfor ikke må være avhengig av eventuell rettsbehandling. Kirkerådet mener at politi og UDI er i stand til å verifisere om en person er offer for menneskehandel. Vi kjenner til saker der politiet kan bekrefte at en person er utsatt for menneskehandel, men at vedkommende ikke vil anmelde, eller politiet av ulike grunner ikke får etterforsket saken eller reist tiltale. Grunner til at politiet ikke får reist tiltale kan være at det er for vanskelig å få tak i bakmenn eller få tilstrekkelig med bevis som sannsynliggjør positivt utfall i retten, eller at det er ressursmangel i forhold til samarbeidet med myndigheter i bakmennenes opprinnelsesland. I slike saker mener vi det er viktig at muligheten til å få opphold ikke faller bort.

Kirkerådet mener på denne bakgrunn at muligheten til varig opphold ikke burde avhenge av om man vitner i en straffesak. Risikoen for at vedkommende blir utsatt for nye overgrep ved retur kan være like reell selv om saken aldri kommer til retten. Det

bør slås fast i forskriften at det er tilstrekkelig at politi eller UDI verifiserer at en person har blitt utsatt for menneskehandel – som grunnlag for oppholdstillatelse.

8.5 Barns tilknytning:

Kirkerådet mener det er bra at §8-5 stadfester at barns tilknytning til riket skal tillegges særlig vekt, men etterlyser en eksplisitt maksimumsgrense for hvor mange år et barn kan ha oppholdt seg på kjent adresse før barnet har etablert vesentlig tilknytning til riket. Vi mener en tallfesting av antall år som lovfester tilknytning til riket er nødvendig for at forskriften skal bli rettslig forpliktende for gruppen av lengeværende barn. Dessverre erfarer vi at dagens forskrift i noen saker har blitt tolket dit hen at barnefamilier som har bodd lovlig i Norge i over 4 år har blitt returnert til hjemlandet. Når gjeldende forskrift åpner for slike tolkninger, er det nødvendig med en presisering. Har behandlingen tatt mer enn 3 år, må vi regne med at tilknytningen til riket har blitt så sterk hos barnet at innvilging av opphold er det eneste forsvarlige. I og med at kjent adresse er et premiss, vil man kunne motvirke eventuelle treninger av saker, og dessuten ha gode muligheter til å gjennomføre eventuelle returer før grensen på tre år er overskredet.

Ut fra FNs barnekonvensjon og barns raske tilknytning til riket ber vi om at følgende momenter innarbeides i §8-5:

Barn under 18 år som har oppholdt seg i Norge i totalt 3 år etter fremsatt søknad om asyl, og oppholdt seg på asylmottak/kjent adresse i hele perioden, anses for å ha særlig tilknytning til riket og skal gis arbeids- eller oppholdstillatelse. Det samme gjelder foreldre uten arbeids- eller oppholdstillatelse med daglig omsorg for disse barna og andre som omfattes av saken barnet er en del av (for eksempel medfølgende søsken over 18).

8.10 Krav til dokumentert identitet:

Kirkerådet erkjenner at utfordringen knyttet til identitetstvil og dokumentløse innvandrere er stor, og at det ikke finnes enkle løsninger på dette. Likefullt ber Kirkerådet departementet utarbeide klarere regler for når utlendinger skal anses å ha en særlig tilknytning til Norge gjennom tidligere botid i landet. Som departementet selv uttrykker i høringsbrevet, er det svært uheldig å etablere en praksis som medfører at vi får en stor gruppe utlendinger som oppholder seg i landet uten lovlig opphold, og som man har liten kontroll over.

Vi viser i denne sammenhengen til spesialbestemmelsene i finsk og svensk lovgivning, hvor vi mener den finske modellen treffer best. Den norske utlendingsforskriften kan med fordel fastsette at dokumentløse innvandrere har krav på ny behandling etter mer enn 5 års opphold, hvor faktisk botid tillegges vekt. Kirkerådet mener også at utlendingsforvaltningen med fordel kan instrueres til å gi flere begrensede tillatelser etter lovens §38 femte ledd enn det som er praksis i dag.

Det blir bare flere og flere dokumentløse immigranter i Norge, og den rettslige limbotilstanden til disse menneskene utgjør et stort problem for det norske samfunnet både i form av svart arbeid, grov utnyttning på bolig- og arbeids- og prostitusjonsmarkedet, samt annen kriminell virksomhet og utnyttning. Det er dypt problematisk at det går an å bo i Norge uten en lovlig status. Kirkerådet gjør derfor oppmerksom på at også andre deler av forskriften bør ta denne utfordringen inn over seg, for eksempel kapittel 6 om arbeidsinnvandring (se hørings svar fra Kirkerådet på Kapittel 6 arbeidsinnvandring datert 26.04.09).

Kapittel 16: Organiseringen

16.3 Om avgjørelsesformer mv. i UNE:

Kirkerådet var gjennom Mellomkirkelig råd en av organisasjonene som sto bak brevet til departementet datert 27.12.06 om krav til reform av Utlendingsnemnda. Vi takker for dialogen vi har hatt med departementet om denne saken, og er glade for at det nå foreslås en forskriftsfestet bestemmelse for fortolkning av "vesentlige tvilsspørsmål" slik at dette blir rettslig forpliktende for UNE. Nemndmøtebehandlingen og det personlige fremmøtet er etter Kirkerådets syn avgjørende for UNEs legitimitet. Forslaget til § 16-9 synes, etter det Kirkerådet kan se, å være godt, og vi regner med at flere saker vil få behandling i nemnd med denne bestemmelsen.

Kirkerådet understreker at personlig fremmøte i for eksempel saker som dreier seg om religiøs troverdighet har avgjørende betydning. Vi mener det følger av §16-12 annet ledd bokstav a, at en som har fått avslag på søknad om beskyttelse – herunder religiøs forfølgelse – og heller ikke har fått tillatelse på humanitært grunnlag, som hovedregel skal gis adgang til personlig fremmøte ved nemndbehandling.

Vi er dessuten glade for at §16-13 åpner opp for at andre personer også kan gis anledning av nemndleder til å møte for å få saken så godt opplyst som mulig, og håper UNE vil benytte seg av dette i større grad enn de gjør i dag. I saker som dreier seg om religiøs troverdighet understreker Kirkerådet betydningen av å gi relevante personer fra klagerens påståtte trosfellesskap, for eksempel prester, pastorer eller diakoner, adgang til nemndmøtet.

Med vennlig hilsen

Jens-Petter Johnsen
Direktør i Kirkerådet

Sven Thore Kloster
Rådgiver

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd

Det kongelige kultur- og kirkedepartement
Postboks 8030 Dep
0030 OSLO

Dato: 26.04.2009

Vår ref: 05/559-36 SIK

Deres ref:

Forslag til regelverk for å følge opp forslag i St.meld. nr. 18 (2007-2008) Arbeidsinnvandring og forslag til forskrifter til ny utlendingslovs kapittel 3 om arbeid og studier mv.

Innledning

Kirkerådet takker for departementets oppfølging av arbeidsinnvandringsmeldinga og for aktuelle forslag til forskrift. Kirkerådets hørings svar forholder seg ikke detaljert til departementets høringsbrev, men kommenterer i generelle vendinger forhold ved norsk arbeidsinnvandringspolitikk som Kirkerådet og Mellomkirkelig råd for Den norske kirke har engasjert seg i.

Kirkerådet og Mellomkirkelig råd for Den norske kirke ber norske myndigheter om å:

- forskriftsregulere arbeidsinnvandringspolitikken slik at den i større grad enn i dag tjener migranters rettigheter og bidrar til global utvikling
- være mer fleksible i kravet om teoretisk kompetanse for religiøse ledere
- ratifisere FN-konvensjonen av 1990 om migrantarbeidere og deres familier

Migrasjon og utvikling

Vi mener at dagens regelverk om arbeidsinnvandring er for restriktivt og i for stor grad vektlegger arbeidsinnvandrere på grunnlag av hjemland og utdanning. En slik politikk tar ikke tilstrekkelig inn over seg sammenhengene mellom migrasjon og utvikling. Sammenhengene kommer sterkest til uttrykk i migrasjon fra utviklingsland, både med henblikk på de private pengeoverføringene, letting av arbeidsmarkedet i avsenderlandene og behovet for arbeidskraft i mottakerland som Norge.

Lavkvalifisert arbeidskraft fra mer enn Barentsregionen

Forslaget til forskrift legger opp til en restriktiv praksis i forhold til ufaglært arbeidsinnvandring fra utviklingsland. Vi mener det er behov for at regelverket i større grad åpner for lavkvalifisert arbeidsinnvandring ut over det som kommer fra Russland og Barentsregionen. Au pair-ordningen er et eksempel som viser behov for et bedre regelverk. Nærmere 2500 kvinner, mesteparten fra Filippinene, jobber for tiden som au pair i landet vårt, men den norske særordningen gir dem dårligere arbeidsvilkår enn det de ville fått som ordinære arbeidsinnvandrere. Saken viser at det både er behov for lavkvalifisert arbeidsinnvandring fra utviklingsland til Norge, og at slike migranter må gis fulle rettigheter som arbeidsinnvandrere – også i tider med økonomiske lavkonjunkturer.

Mangelen på lovlige innvandringsmuligheter for lavkvalifiserte migrantarbeidere har dessuten en rekke negative effekter – både for migrantene og storsamfunnet i Norge generelt. Anslag viser at det oppholder seg omlag 15.000 papirløse migranter ulovlig i Norge. Disse jobber i lavstatusjobber som nordmenn flest er avhengige av, men selv ikke vil ha. Vi trenger arbeidskraften deres, men unner dem ikke papirer eller rettigheter fordi de er lavkvalifiserte og fra feil land. Når staten ikke gir mennesker rettssikkerhet, blir de avhengige av andres "beskyttelse". Konsekvensene blir ofte grov utnyttelse på arbeids-, bolig- eller prostitusjonsmarkedet. De ulovlige arbeidsinnvandrerne tvinges ut i svart arbeid og risikerer å bli avhengige av kriminelle nettverk. De mister retten til et verdig liv, og det norske samfunnet risikerer å få en ny underklasse.

Enkelte hevder at økt arbeidsinnvandring kan føre til sosial dumping, lavere lønninger og press på velferdsstaten. Vi mener at risikoen for sosial dumping og en underklasse av innvanderarbeidere er større dersom disse arbeiderne ikke er en del av det lovlige arbeidsmarkedet. Personer fra lavinntektsland som blir tilbudt jobb i en norsk bedrift bør få arbeids- og oppholdstillatelse, uavhengig av utdannelsesnivå. Så lenge de blir tilbudt jobb er det behov for dem. De må også få samme rettigheter til familiegjenforening og opphold som andre arbeidsinnvandrere. Dette vil forhåpentligvis bidra til å veie opp for noen av de negative konsekvensene som fraværet av lovlige innvandringsmuligheter kan ha.

Import av kvalifisert arbeidsinnvandring fra utviklingsland krever gode kompensasjonsordninger

Når det gjelder innvandring av faglærte migranter og spesialister fra utviklingsland vil vi påpeke at norske myndigheter må utvikle gode kompensasjonsordninger når det legges til rette for slik innvandring. Dette gjelder særlig helsearbeidere. Norske myndigheter sier at de ikke aktivt vil rekruttere helsepersonell fra utviklingsland, men at de gjerne tar imot dem som kommer på eget initiativ. Derimot er det et behov for en sterkere regulering av de private helseforetakenes rekrutteringsstrategier. Vi kan ikke nekte mennesker opphold i Norge fordi de har en god utdanning, og er glade for at regelverket i stor grad åpner opp for høyt kvalifisert arbeidsinnvandring fra utviklingsland. Men det må etableres rettferdige og moralske kompensasjonsordninger til senderlandene slik at ikke utviklingsland bruker av sine egne ressurser til å utdanne framtidig arbeidskraft for land i Nord.

Uheldige krav om akademisk kompetanse for religiøse ledere

I forhold til faglært arbeidskraft og spesialister viser vi til at det er innført skjerpede kompetansekrav for religiøse ledere. Et av kravene for denne gruppen er at de må ha godkjent utdanning tilsvarende masternivå i Norge. Kirkerådet og Mellomkirkelig råd for Den norske kirke har erfart at flere kristne trossamfunn og andre trossamfunn med betydelig etnisk tilhørighet (f.eks russisk-ortodokse, serbisk-ortodokse, hinduer eller muslimer) har hatt betydelige problemer med å få arbeidstillatelse til religiøse ledere fra hjemlandene sine, selv om de innvilger kravet om tilstrekkelig lønnsnivå. Vi anerkjenner behovet for å sikre kvalitet på utenlandske religiøse ledere, men mener det er problematisk dersom norsk regelverk diskriminerer trossamfunn som ikke har samme vestlige standarder for utdanning av sine religiøse ledere som for eksempel Den norske kirke har. Det må i større grad åpnes opp for at tilstrekkelig praksis og realkompetanse kan innfri de påkrevde kompetansekravene. Dersom norske myndigheter mener at religiøse ledere må ha en særskilte teoretiske kompetanse for å arbeide i Norge, for eksempel om norsk språk og lov, bør det legges bedre til rette for at de kan få slik opplæring i Norge. Det er en menneskerett å få praktisere sin tro – også for innvandrere. Derfor må regelverket legge til rette for at trossamfunnene, i påvente av at norske utdanningsinstitusjoner tilbyr slik utdanning, har reell mulighet til

å få religiøst presteskap/lederskap som er påkrevd av den aktuelle trosretningen.

Norge må ratifisere FN-konvensjonen om migrantarbeidere og deres familier
Avslutningsvis vil Kirkerådet og Mellomkirkelig råd for Den norske kirke be norske myndigheter om å ratifisere FN-konvensjonen om migrantarbeidere og deres familier (1990), og la dette få de nødvendige konsekvensene for forskriftsarbeidet. Til nå har bare land som avgir fremmedarbeidere, samt enkelte transitt-land, ratifisert FN-konvensjonen. Kirkenes Verdensråd har deltatt aktivt i arbeidet med å sette fokus på denne konvensjonen som har liten internasjonal oppmerksomhet.

Vi beklager at Norges holdning og praksis ikke skiller seg vesentlig fra andre vestlige land når det gjelder ratifisering av FN-konvensjonen om migrantarbeidere og deres familier. Når Norge tillater en viss arbeidsinnvandring, burde Norge også jobbe for at rettighetene til arbeidsinnvandrere tas mer på alvor – også i internasjonal sammenheng. Det er bekymringsfullt at Norge i FNs Menneskerettighetskommisjon har valgt å ikke støtte resolusjoner for større rettsbeskyttelse for migrantarbeidere.

Med vennlig hilsen

Jens-Petter Johnsen
Direktør Kirkerådet

Sven Thore Kloster
Rådgiver

MKR 28/09.6

Til statsminister Jens Stoltenberg,
Postboks 8001 Dep.,
0030 Oslo

Oslo 29.04.09

Anmodning om å utrede religions- og livssynspolitikk i Norge

Vi henvender oss med dette til Regjeringen og ber om at det opprettes et utvalg som kan utrede spørsmålet om offentlig religions- og livssynspolitikk i Norge.

Fjorårets brede forlik om forholdet mellom stat og kirke og om skolens formålsparagraf er beslutninger som samtidig forteller at offentlige myndigheter prinsipielt vil likebehandle religioner og livssyn i Norge. Vinterens mange diskusjoner om spørsmål som ligger i skjæringspunktet mellom integreringspolitikk og religionspolitikk har på ny aktualisert behovet for en religionspolitikk som er reflektert, gjennomdrøftet og samler bred oppslutning.

Utvalget som skal utrede denne saken, bør ha et bredt mandat. Blant de spørsmål som bør settes på dagsorden er følgende:

- Religions- og livssynspolitikk i offentlige institusjoner
- Samordning av lovverket i forhold til tros- og livssynssamfunn
- Ordninger for offentlig behandling av saker som berører tros- og livssynssamfunn og tros- og livssynsfrihet.
- Den offentlige (statlig og kommunalt nivå) økonomiske støtte til tros- og livssynssamfunn
- Rettighetskollisjoner i forholdet mellom religionsfrihet og andre menneskerettigheter. (for eksempel kvinners rettigheter, ytringsfrihet etc.)

Vi ønsker at religion og livssyn i hovedsak skal spille en viktig rolle for å bygge fellesskap og oppslutning om viktige og grunnleggende verdier i vårt samfunn. Utredningen bør være båret av ønsket om en menneskerettslig forankring av religions- og livssynspolitikken, og det anliggende som kommer til uttrykk i det prinsipp som har vunnet bred offentlig tilslutning: "En aktiv, støttende religionspolitikk"

Med ønske om en god dialog om dette tema mellom beslutningstakere og tros- og livssynssamfunn i Norge -

Jens-Petter Johnsen, direktør, Kirkerådet i Den norske kirke (sign.)
Kristin Mile, generalsekretær, Human-Etisk Forbund (sign.)
Bente Sandvig, leder, Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn (sign.)
Anne Sender, forstander, Det mosaiske trossamfunn (sign.)
Ørnulf Steen, generalsekretær, Norges kristne råd (sign.)
Shoaib Sultan, generalsekretær, Islamsk Råd (sign.)
Bernt Eidsvig, biskop, Oslo katolske bispedømme (sign.)
Egil Lothe, leder, Buddhistforbundet (sign.)

Henvendelsen går i kopi til de øvrige regjeringspartienes ledere + partiene på Stortinget

